

Socialt hållbarhetsboks slut 2024

Uppföljning av Gävle kommuns arbete utifrån det sociala
hållbarhetsprogrammet 2019–2024

Sammanfattning

I Gävle kommun finns ett socialt hållbarhetsprogram för 2019–2024. Syftet med programmet är att sätta gemensam riktning för kommunens arbete för en hållbar framtid för de som bor och vistas i Gävle. Programmet består av fyra målområden: trygghet, jämställda och jämlika villkor, delaktighet och inflytande, samt icke-diskriminering.

Ramboll har genomfört ett socialt hållbarhetsbokslut för 2024

Varje år följs det sociala hållbarhetsprogrammet upp i ett bokslut. För 2024 har enheten för social hållbarhet i Gävle kommun gett Ramboll Management Consulting (Ramboll) i uppdrag att genomföra bokslutet. Syftet med bokslutet är att bidra med kunskap till förtroendevalda och tjänstepersoner om kommunens status och arbete under 2024 utifrån programmets olika delar. Bokslutet utgår från tre av de fyra målområden i det sociala hållbarhetsprogrammet och följer upp ett urval av de tillhörande kvantitativa indikatorerna.

Årets bokslut undersöker livsvillkoren i Gävle

I årets bokslut ligger fokus på perspektivet *Hur mår Gävle?* Det innebär att rapporten syftar till att ge en samlad bild av invånarnas livsvillkor och upplevelser i kommunen idag. För att göra detta lyfts bredare teman inom hållbarhetsprogrammets målområden – såsom trygghet, delaktighet, tillit, ekonomiska förutsättningar och barns uppväxtvillkor. Genom denna inriktning vill vi bidra till en helhetsbild av nuläget i Gävle och samtidigt tydliggöra vilka frågor som kan behöva särskild uppmärksamhet framåt. Bokslutet är därför organiserat utifrån tre av de fyra målområdena i hållbarhetsprogrammet: trygghet, jämställda och jämlika villkor samt delaktighet och inflytande. Perspektiv som rör icke-diskriminering återkommer löpande i analysen, även om området inte behandlas i ett eget avsnitt.

Fördjupade indikatorer ger ytterligare nyansering av läget

Detta bokslut innehåller ett urval av indikatorer från det sociala hållbarhetsprogrammet. Urvalet har gjorts utifrån perspektivet *Hur mår Gävle?* vilket betyder att vi valt indikatorer som kan bidra till en samlad lägesbild för kommunen. Mot bakgrund att det sociala hållbarhetsprogrammet har reviderats från 2025 har vi valt att endast inkludera indikatorer som följer med från det tidigare programmet in i det reviderade programmet. Samtidigt har vissa av de nya indikatorerna från det reviderade programmet också

inkluderats i årets bokslut. Dessutom innefattar bokslutet flera fördjupade indikatorer. Syftet med dessa är att ge en ännu mer nyanserad bild av några delar i programmet, genom att synliggöra skillnader mellan olika grupper av invånare. De fördjupade indikatorerna inkluderar till exempel högsta avslutade utbildningsnivå utifrån kön och bakgrund, ställning på arbetsmarknaden utifrån kön, bakgrund och utbildningsnivå, samt låg ekonomisk standard utifrån ålder och hushåll.

Ramboll drar tre slutsatser och lämnar tre rekommendationer

Utifrån bokslutet drar Ramboll tre slutsatser: (1) Vissa utfall är stabila över tid, men skillnader mellan grupper kvarstår, (2) Gävle kommun har gjort viktiga framsteg i det datadrivna arbetet med social hållbarhet, samt (3) Programmet används inte som ett styrinstrument för kommunens verksamheter. Vi lämnar även tre rekommendationer för Gävle kommuns fortsatta arbete: (1) Effektivisera och fördjupa uppföljningen av det sociala hållbarhetsprogrammet, (2) Utveckla programmets roll som styrdokument, samt (3) Stärk beslutsfattares kunskap om det sociala investeringsperspektivet.

Innehåll

Sammanfattning	2
Ramboll har genomfört ett socialt hållbarhetsbokslut för 2024	2
Årets bokslut undersöker livsvillkoren i Gävle	2
Fördjupade indikatorer ger ytterligare nyansering av läget	2
Ramboll drar tre slutsatser och lämnar tre rekommendationer	3
1. Inledning	6
Gävle kommun har ett socialt hållbarhetsprogram 2019–2024	6
Ojämlikheten i Sverige ökar inom flera områden	7
Detta bokslut följer upp programmet med fokus på 2024	8
Denna rapport utgår från programmets tre målområden	11
2. Målområde trygghet	12
Våldsbrotten är på samma nivå som föregående år men trenden pekar nedåt	12
Betydligt fler kvinnor än män undviker att gå ut ensamma	14
Gävlebor saknar oftare känslomässigt stöd än praktiskt stöd	16
Antalet vräkningar varierar över tid men trenden går nedåt	18
Andel barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd har minskat sedan 2020	20
Elever i årskurs 4 upplever sitt liv mer positivt än elever i årskurs 7	22
3. Målområde jämställda och jämlika villkor	24
Invånarnas psykiska hälsa är generellt god	24
Kvinnor skattar sitt hälsotillstånd lägre än män	25
Andel barn som är inskrivna i förskola har varit stabil över tid	27
83 procent av eleverna i årskurs nio är behöriga till ett yrkesprogram	28
Andelen som når gymnasiebehörighet varierar utifrån skola och föräldrars utbildningsnivå	29
Andelen unga som varken arbetar eller studerar har minskat över tid	31
Andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning har ökat över tid	33

Högsta avslutade utbildningsnivå skiljer sig mellan olika grupper	35
Det finns samband mellan arbetsmarknadsställning och utbildningsnivå	37
Det finns skillnader i arbetsmarknadsställning utifrån födelseland	39
Låg ekonomiskt standard har varit stabil över tid	40
Invånarnas ekonomiska standard varierar utifrån deras bakgrund.....	42
4. Målområde delaktighet och inflytande	45
En ungefär lika stor andel kvinnor som män saknar tillit till andra	45
Kvinnor har högre valdeltagande än män i Gävle	46
Det finns stora skillnader i valdeltagande mellan olika valdistrikt	47
Förtroendet för politiker har varit stabilt mellan 2023 och 2024.....	48
Förtroendet för kommunens politiker har ökat bland invånare utan gymnasial utbildning.....	50
Invånares upplevelse av möjlighet till insyn och inflytande varierar över tid	51
Ungas vilja att vara med och påverka frågor som rör Gävle har minskat över tid.....	53
Ungas upplevelse av möjligheten att föra fram sin åsikt minskar med åldern	54
5. Slutsatser och rekommendationer	56
Ramboll drar tre slutsatser	56
Vi lämnar även tre rekommendationer.....	59
Bilaga 1 – Metodbeskrivningar	63
Bilaga 2 – Kompletterande exempel.....	69

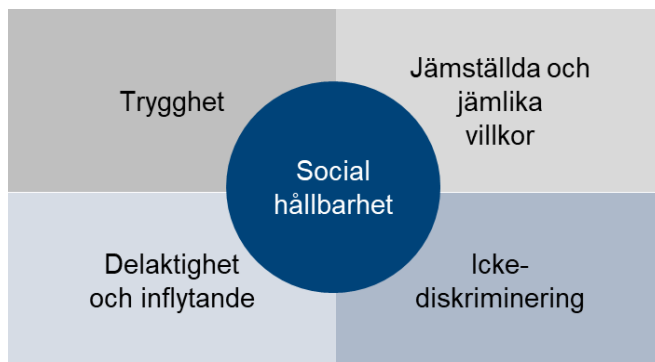
1. Inledning

Enheten för social hållbarhet i Gävle kommun har gett Ramboll Management Consulting (Ramboll) i uppdrag att genomföra ett socialt hållbarhetsbokslut för 2024. I detta kapitel redogör Ramboll för bakgrunden och syftet med bokslutet. Kapitlet innehåller även kortfattade beskrivningar av tillvägagångssätt och metoder, samt dispositionen för denna rapport.

Gävle kommun har ett socialt hållbarhetsprogram 2019–2024

Bokslutet utgår från Gävle kommuns sociala hållbarhetsprogram, som löper från 2019 till 2024.¹ Syftet med programmet är att sätta en gemensam riktning för kommunens arbete för en hållbar framtid för de som bor och vistas i Gävle. Programmet fungerar som ett styrdokument för kommunkoncernens arbete med social hållbarhet och vänder sig till både förtroendevalda och tjänstepersoner. Ett särskilt fokus i programmet ligger på barn och unga.²

Hållbarhetsprogrammet består av fyra målområden: trygghet, jämställda och jämlika villkor, delaktighet och inflytande, samt icke-diskriminering. Till varje målområde hör tre till fyra program mål och sammanlagt 68 delmål. Inom varje målområde i programmet finns även tillhörande framgångsfaktorer, med exempel på åtgärder för att nå målen. För respektive målområde finns dessutom ett antal indikatorer, som underlag för att följa utvecklingen i förhållande till olika mål.³

Varje år följs det sociala hållbarhetsprogrammet upp och redovisas för kommunfullmäktige. Detta bokslut fokuserar på år 2024. Syftet med bokslutet är att bidra med kunskap till förtroendevalda och tjänstepersoner om var Gävle kommun befinner

¹ Ursprungligen löpte hållbarhetsprogrammet från 2019 till 2023. År 2023 förlängdes programmet för att även omfatta 2024.

² Gävle kommun. Styrning och stöd Gävle, Enheten för social hållbarhet. *Socialt hållbarhetsprogram 2025. För Gävle kommunkoncern, civilsamhället och invånarna.*

³ Ibid.

sig, kopplat till programmets olika delar. För att förstå Gävles nuläge behöver vi även beakta den bredare samhällsutvecklingen, där ojämlikheten i Sverige på flera områden har ökat.

Ojämlikheten i Sverige ökar inom flera områden

Under de senaste åren har flera nationella rapporter visat att de sociala och ekonomiska klyftorna i Sverige fördjupas. Skillnaderna i människors livsvillkor ökar, både mellan grupper och mellan geografiska områden. Till exempel konstaterar institutet för mänskliga rättigheter att ekonomisk utsatthet i Sverige ökar bland ensamstående föräldrar, pensionärer, personer med funktionsnedsättning och barnfamiljer med låga inkomster. Civilsamhällesorganisationer vittnar om att fler personer söker stöd för att klara grundläggande behov som mat och boende.⁴ MUCF rapporterar vidare om att andelen unga med låg ekonomisk standard ökar och att fler unga idag har skulder.⁵

Ekonomiska klyftor är nära kopplat till ojämlikhet i hälsa. Folkhälsomyndigheten konstaterar att trots att hälsan i Sverige generellt blir bättre skiljer sig utvecklingen åt, och för vissa grupper är utvecklingen negativ.⁶ Både den relativa och absoluta ojämlikheten ökar mellan de med högst och de med lägst socioekonomisk position.⁷ Ett exempel är att medellivslängden ökar i befolkningen som helhet, men att den samtidigt minskar för ensamstående kvinnor.⁸ Enligt Folkhälsomyndigheten kan ojämlikheten förklaras av att sociala grupper systematiskt har olika tillgång till goda förutsättningar för hälsa, såsom utbildning, arbete och försörjning.⁹

Ojämlikheten ökar även i skolan. Skolverket konstaterar att svenska elevers kunskaper överlag ligger på en god nivå i internationella jämförelser, men att skillnaderna mellan olika elevgrupper har blivit större. Andelen elever som når den högsta kunskapsnivån har ökat i flera mätningar, samtidigt som andelen med de lägsta resultaten har varit

⁴ Institutet för mänskliga rättigheter. *Årsrapport 2025*. Lund: Institutet för mänskliga rättigheter, 2025.

⁵ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). *En sammanfattad bild av ungas levnadsvillkor i Sverige – Ung idag 2025:1*. Stockholm: MUCF, 2025.

⁶ Folkhälsomyndigheten. *Folkhälsan i Sverige – årsrapport 2025*. Solna: Folkhälsomyndigheten, 2025.

⁷ Folkhälsomyndigheten. *Hälsan i befolkningen blir bättre men ojämlikheten i hälsa ökar*. Nyhetsarkiv, Folkhälsomyndigheten, publicerat 28 mars 2024. Hämtad från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2024/mars/halsan-i-befolkningen-blir-battre-men-ojamlikheten-i-halsa-okar/>

⁸ Folkhälsomyndigheten. *Folkhälsan i Sverige 2024: ökar eller minskar ojämlikheten? Analys av ett urval av hälsotillstånd och förutsättningar för hälsa*. Solna: Folkhälsomyndigheten, 2024.

⁹ Folkhälsomyndigheten. *Folkhälsan i Sverige – årsrapport 2025*. Solna: Folkhälsomyndigheten, 2025.

oförändrad eller vuxit. Under det senaste decenniet har elevernas socioekonomiska bakgrund fått ökad betydelse för skolresultaten. Skillnaderna mellan elevgrupper utifrån socioekonomisk bakgrund är dessutom större i Sverige än i övriga nordiska länder.¹⁰

När de sociala och ekonomiska klyftorna fördjupas på nationell nivå ökar behovet av att förstå hur dessa mönster tar sig uttryck lokalt. Vissa skillnader formas av strukturer och beslut på nationell nivå, vilket innebär att kommunen inte alltid kan påverka utvecklingen utan i många fall behöver agera kompensatoriskt. Samtidigt är det just på lokal nivå som konsekvenserna blir synliga i människors vardag. För att kunna arbeta strategiskt med social hållbarhet behövs därför kunskap om invånarnas ekonomiska, sociala och hälsomässiga situation. Mot denna bakgrund har vi valt att utforma årets bokslut med fokus på invånarnas livsvillkor. Vi kallar detta perspektiv *"Hur mår Gävle?"*.

Detta bokslut följer upp programmet med fokus på 2024

I årets bokslut fokuserar vi på perspektivet *Hur mår Gävle?* Det handlar om att ge en samlad bild av hur det är att leva i Gävle idag, med invånarnas livsvillkor och upplevelser i centrum. För att uppfylla detta syfte lyfter vi blicken mot bredare teman inom hållbarhetsprogrammets målområden, som till exempel trygghet, delaktighet, tillit, ekonomiska förutsättningar och barns uppväxtvillkor. Målet är att bidra till en samlad lägesbild för kommunen och samtidigt tydliggöra vilka frågor som kan behöva särskild uppmärksamhet framåt.

Utifrån denna inriktning har vi valt att organisera bokslutet utifrån tre av de fyra målområdena i hållbarhetsprogrammet: trygghet, jämställda och jämlika villkor samt delaktighet och inflytande. Det fjärde målområdet, icke-diskriminering, ingår inte i detta bokslut. Det beror på att flera av de tillgängliga indikatorerna inom området bedömdes vara av mer intern karaktär, till exempel kopplade till arbetsgivaransvar, avvikelserapportering och processer inom kommunens egna verksamheter. Perspektiv gällande icke-diskriminering återkommer dock genomgående i analysen, bland annat genom att vi belyser skillnader i livsvillkor utifrån kön, ålder och bakgrund.

¹⁰ Skolverket. *Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet 2023*. Solna: Skolverket, 2023.

Utifrån den valda inriktningen omfattar bokslutet ett urval av indikatorer och beskrivande texter som speglar nuläget inom de aktuella målområdena, tillsammans med exempel på insatser som genomförts under året. Resultatet kompletteras även med analyser från en workshop med representanter från kommunens verksamheter. Deras perspektiv bidrar med fördjupad förståelse och viktiga insikter inför det fortsatta arbetet. Nästa avsnitt ger en övergripande beskrivning av vilka datakällor som ligger till grund för bokslutet och hur de har använts i analysen. En mer detaljerad beskrivning finns i bilaga 1.

Kvantitativa indikatorer ger en nulägesbild av Gävle kommun

Bokslutet bygger på ett urval av indikatorer från det sociala hållbarhetsprogrammet. Urvalet har gjorts i samråd med kommunens enhet för social hållbarhet och med utgångspunkt i perspektivet *Hur mår Gävle?* Det betyder att indikatorerna valts för att ge en övergripande bild av invånarnas livsvillkor och upplevelser. Fokus ligger på mått som speglar hur det är att leva i Gävle idag, och särskilt på indikatorer som synliggör skillnader mellan grupper. I linje med det bredare perspektivet har vi valt indikatorer som kan säga något om målområdena i stort, liksom samhällsutvecklingen, snarare än att följa upp varje enskilt program mål. Urvalet har även utgått från vilka indikatorer som ingår i det reviderade sociala hållbarhetsprogrammet för 2025 i syfte att skapa en tydlig brygga mellan 2024 års bokslut och det reviderade programmet.

För att bidra med en mer nyanserad bild innefattar bokslutet dessutom flera fördjupade indikatorer som synliggör skillnader mellan grupper, till exempel utifrån kön, födelseland (i eller utanför Sverige) och utbildningsnivå. Dessa är hämtade från kommunens pågående utvecklingsarbete kring statistik, bland annat i det digitala visualiseringsprogrammet Power BI.

Bokslutet inkluderar statistik för indikatorerna i hållbarhetsprogrammet för åren 2015–2024. Det bygger vidare på tidsserien från bokslutet för 2023, som var det första bokslutet som omfattade en så lång period. Syftet med tidsserien är att synliggöra eventuella förändringar över tid, vilket är viktigt eftersom arbetet med social hållbarhet ofta är komplext och det kan ta tid innan resultaten av genomförda insatser syns. Till exempel kan satsningar på barns skolgång ge störst effekt först flera år senare, när eleverna etablerar sig på arbetsmarknaden. Genom att följa utvecklingen över tid går det att fånga upp dessa förändringar och förstå om utvecklingen rör sig i önskad riktning.

För de fördjupade indikatorerna från Power BI visas status för ett enskilt år. Den senaste tillgängliga datan var från 2022 eller 2023 och därför används dessa år här, även om fokus i övrigt ligger på 2024.

Analysworkshop för att fördjupa förståelsen för resultaten

Som underlag till bokslutet genomförde Ramboll även en analysworkshop. Vid workshopen deltog åtta tjänstemän från olika verksamhetsområden i kommunen. Syftet med workshopen var att gemensamt reflektera över vad indikatorerna säger om invånarnas livsvillkor, men också att fånga nyanser, erfarenheter och perspektiv som inte syns i statistiken. Deltagarnas reflektioner har använts som ett kvalitativt och kompletterande underlag till den samlade analysen.

Workshopen innefattade gemensam analys av utfall från indikatorer från de tre målområden som detta bokslut fokuserar på: trygghet, jämställda och jämlika villkor samt delaktighet och inflytande. Indikatorerna berörde en rad olika områden, till exempel utbildning, barns uppväxtvillkor, ekonomisk ojämlikhet och social tillit. Urvalet av indikatorer till analysworkshopen har gjorts i samråd mellan Ramboll och enheten för social hållbarhet, med utgångspunkt i indikatorernas relevans för invånarnas livsvillkor, deras analytiska värde samt koppling till programmets målområden.

På grund av bokslutets omfattning genomfördes endast en analysworkshop¹¹, vilket innebar att ansatsen behövde vara relativt bred. Det är en utmaning att samla deltagare med insyn i hela det spektrum av frågor som bokslutet täcker, särskilt när antalet deltagare är begränsat. Datum för workshopen och urvalet av deltagare gjordes av avdelningen för social hållbarhet, med stöd från Ramboll, och syftade till att fånga en så bred sammansättning av perspektiv som möjligt. I tolkningen av den samlade analysen är det dock viktigt att ha i åtanke att workshopens kvalitativa underlag speglar de erfarenheter och perspektiv som fanns representerade i mötet.

Ramboll genomförde workshopen digitalt. En lista över vilka funktioner som var representerade finns i bilaga 1.

¹¹ I bokslutet för 2023 genomfördes tre gruppintervjuer med tematisk inriktning på boende, arbetsmarknad samt barn och ungas livsvillkor. Syftet var både att fördjupa förståelsen för resultatet av indikatorerna och att identifiera lärdomar för kommunens fortsatta utvecklingsarbete med det sociala hållbarhetsprogrammet. I årets bokslut har vi valt att genomföra en gemensam analysworkshop. Skälet är dels bokslutets omfattning, dels att vi befinner oss i ett mellanår inför det reviderade programmet. Workshopen hade därför en bredare ansats och fokus låg på att tolka indikatorernas resultat och komplettera den statistiska analysen med deltagarnas erfarenheter och kompetens.

Exempel av genomfört arbete med koppling till programmet

Bokslutet innefattar även exempel på satsningar och aktiviteter som har skett i kommunen under 2024 med koppling till hållbarhetsprogrammet. Exempelen har valts och sammanställts av kommunens enhet för social hållbarhet. De exempel som lyfts i bokslutet är alltså att betrakta just som exempel; det är inte en uttömmande lista av det arbete som har skett i kommunen under 2024 med koppling till hållbarhetsprogrammet. Flera exempel finns att hitta i färgade rutor i själva bokslutet. Några återfinns av platsskäl i bilaga 2.

Denna rapport utgår från programmets tre målområden

Efter detta inledande kapitel följer tre kapitel som beskriver Gävle kommuns arbete inom tre av programmets fyra målområden. Kapitel två innehåller beskrivningar av de indikatorer som hör till målområde trygghet, kapitel tre fokuserar på målområde jämställda och jämlika villkor, och kapitel fyra handlar om målområde delaktighet och inflytande. Rapporten avslutas i kapitel fem med Rambolls slutsatser och rekommendationer till Gävle kommun.

2. Målområde trygghet

Detta kapitel rör kommunens arbete inom målområdet trygghet. Målområdet handlar om att skapa trygghet i människors vardag genom förebyggande insatser, trygga boende- och livsmiljöer samt delaktighet i samhällets gemensamma rum, med särskild hänsyn till barns uppväxtvillkor och sociala skillnader mellan olika grupper och områden. Det finns tre program mål för detta målområde: Gävle är en kommun fri från våld, alla i Gävle kommun har trygga boendemiljöer, samt barn och unga i Gävle kommun har trygga uppväxtvillkor.

Inom målområdet följer bokslutet upp sex indikatorer:

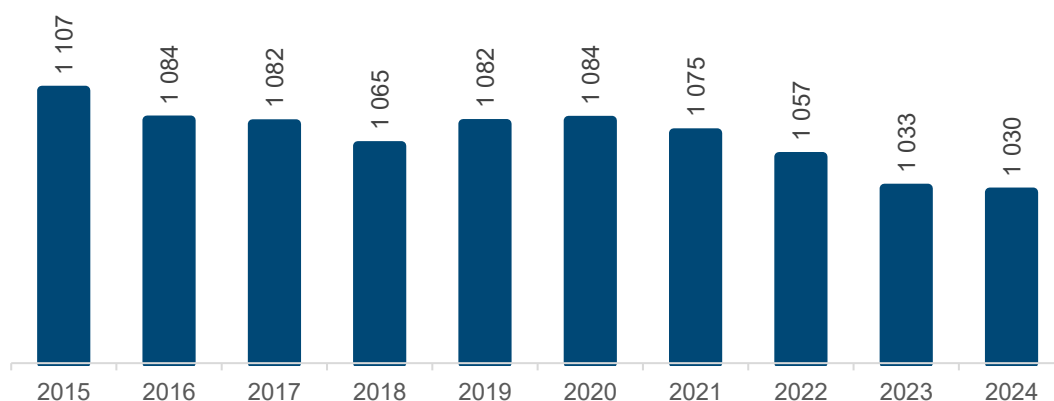
- Antal anmälda våldsbrott i kommunen
- Andel invånare som avstår att gå ut ensam
- Andelen som saknar emotionellt och praktiskt stöd
- Verkställda vräkningar/avhysningar som berör barn och vuxna
- Andel barn i befolkningen som ingår i familjer med långvarigt försörjningsstöd
- Barn och ungas skattning om livet

Kapitlet (liksom kommande två kapitel) är strukturerat i avsnitt utifrån de utvalda indikatorerna. I de fall indikatorn diskuterades analysworkshopen som genomfördes inför bokslutet inkluderas även reflektioner och perspektiv från deltagarna. Kapitlet innehåller dessutom färgade rutor med exempel på arbete som har genomförts i Gävle kommun med koppling till målområdet.

Våldsbrotten är på samma nivå som föregående år men trenden pekar nedåt

En indikator som berör kommunens våldsförebyggande arbete är antalet anmälda våldsbrott i kommunen. Begreppet våldsbrott innefattar flera typer av brott, däribland försök till mord eller dråp, misshandel, våldtäkt, grov kvinnofridskränkning, grov fridskränkning, våld mot tjänsteman och rån. För att minska problem med bortfall, som ofta varierar i storlek från år till år i kommunstatistiken, beräknas ett treårsmedelvärde. Figuren nedan visar antal anmälda våldsbrott per 100 000 invånare i Gävle.

Figur 1. Antal anmälda våldsbrott per 100 000 invånare (treårsmedelvärde) i Gävle

Källa: Brottsförebyggande rådet, hämtad från Kolada

Som figuren visar anmäldes i genomsnitt 1030 våldsbrott per 100 000 invånare i Gävle kommun under åren 2022, 2023 och 2024. Detta motsvarar en fortsatt minskning jämfört med tidigare år. Den nedåtgående trenden har varit tydlig sedan 2020, efter en längre period av relativt stabila nivåer. Det är dock svårt att enbart utifrån denna statistik avgöra om minskningen beror på att färre våldsbrott faktiskt begås eller om andra faktorer spelar in, såsom förändringar i ett ökat mörkertal kopplat till anmälningsbenägenhet. Det kan även finnas specifika typer av våldsbrott inom indikatorn som minskat mer än andra, vilket påverkar det samlade resultatet.

Pilotprojekt med MVP Fritid stärker fritidsgårdarnas arbete mot våld

Under 2024 har Sektor Livsmiljö, tillsammans med tre utvalda föreningsdrivna fritidsgårdar, påbörjat ett pilotprojekt för att implementera metoden MVP Fritid (Mentorer i Våldsprevention). Syftet är att förebygga våld, stärka bemötandet och ge personalen verktyg för att arbeta med jämställdhet, normer och värderingar. Arbetet utgår från kommunens mål om en kommun fri från våld, trygga uppväxtvillkor samt den gemensamma kompetens- och utvecklingsplanen för fritidsgårdsverksamhet. Den långsiktiga målsättningen är att samtliga fritidsgårdar i kommunen, och på sikt även större föreningar som har arbetar med barn och unga, ska kunna erbjudas utbildning i MVP Fritid.

Projektet genomförs i samverkan med organisationen MÅN och har under året omfattat utbildningsinsatser i MVP Fritid. Tre föreståndare, projektledaren och två kommunala tjänstepersoner har genomgått chefsutbildningen, och projektledaren samt tjänstepersonerna har även genomfört steg 2-utbildningen. Projektledaren har därefter arbetat nära fritidsgårdarna genom återkommande kvällsbesök, där samtal med personal och ungdomar har handlat om våldsprevention, trygghet, normer och värderingar. Detta har bidragit till lärande, relationsbyggande och förtroendeskapande.

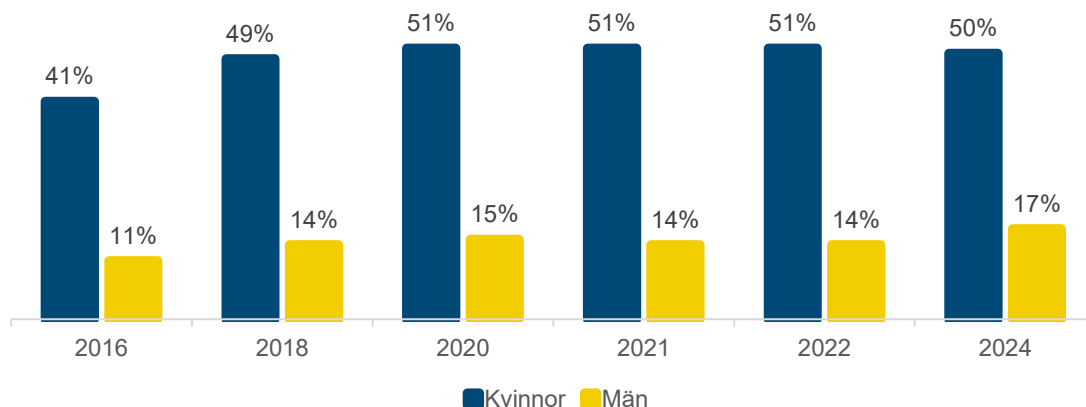
Projektledaren har även deltagit vid personalmöten på respektive fritidsgård, där frågor om trygghet, våldsprevention och främjande arbete har diskuterats. Parallellt har ett arbete pågått med att utveckla gårdarnas trygghetsplaner, där våldsprevention integrerats som en central del.

Betydligt fler kvinnor än män undviker att gå ut ensamma

En annan indikator som underlag för kommunens våldsförebyggande och trygghetsskapande arbete är andelen invånare som uppger att de ofta eller ibland undviker att gå ut ensamma på grund av rädsla att utsättas för våldsbrott. Figuren nedan visar hur stor andel av befolkningen mellan 16 och 84 år som uppgett detta i Gävle.¹²

¹² Data i figuren baseras på en enkät som sedan 2016 genomförs vartannat år. På grund av pandemin gjordes en extra datainsamling 2021, vilket förklarar de inkluderade årtalen.

Figur 2. Andel (procent) invånare 16–84 år i Gävle som ofta eller ibland avstår från att gå ut ensamma på grund av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad.

Källa: Hälsa på lika villkor (genomförs på uppdrag av Folkhälsomyndigheten), hämtad från Kolada

De senaste åren har omkring hälften av kvinnorna i Gävle kommun uppgett att de har avstått från att gå ut ensamma på grund av rädsla för att bli överfallna, rånade eller på annat sätt ofredade. Andelen kvinnor i Gävle som undviker att gå ut ensamma ökade tydligt mellan 2016 och 2018. En betydligt lägre andel män än kvinnor uppger att de ibland eller ofta undviker att gå ut ensamma. År 2024 uppgav till exempel 50 procent av de tillfrågade kvinnorna i Gävle att de hade avstått från att gå ut ensamma; motsvarande siffra för män i kommunen var 17 procent. Dock har andelen män som uppger detta ökat något mellan 2022 och 2024.

I analysworkshopen som genomförts för detta bokslut resonerar deltagarna om att indikatorn visserligen speglar invånarnas upplevelse av otrygghet, men att den inte nödvändigtvis sammanfaller med faktisk brottsutsatthet. Deltagarna lyfter att många kvinnor känner en stark oro för att gå ut ensamma, medan unga män – som i vissa situationer löper högre risk att utsättas för våld – i låg grad uppger att de känner rädsla. Samtidigt är rädslan ofta riktad mot män, oavsett kön på den som känner sig otrygg. Detta betonas som en viktig aspekt i det förebyggande arbetet, inte minst i relation till maskulinitetsnormer och hur de påverkar både trygghetskänsla och våldsutövande. Deltagarna lyfter även att upplevelsen av otrygghet kan påverkas av hur brott rapporteras och kommuniceras, särskilt i medier och från myndigheter. Vidare lyfter deltagarna betydelsen av sociala insatser som kompletterar fysiska trygghetsskapande åtgärder. Mötesplatser där olika typer av människor vistas, närvaro i lokalsamhället och

relationer mellan människor nämns som avgörande för att minska upplevd otrygghet och stärka tilliten i Gävle.

Andreassalen skapar möjligheter för möten och stärker närvaron i Andersberg

Under 2024 har Gävle kommun, genom arbetet med Stadsdelslyftet Andersberg, bidragit till att stärka den upplevda tryggheten i stadsdelen, i linje med målområdet Trygghet i det sociala hållbarhetsprogrammet. Andersberg är ett område med socioekonomiska utmaningar, och etableringen av Andreassalen med en lokal utvecklingsledare på plats har skapat en viktig infrastruktur för verksamheter och aktiviteter som främjar jämlika villkor och motverkar segregation.

Tillgången till lokalen och närvaron av en lokal utvecklingsledare har under året möjliggjort att fler aktörer etablerat sig i Andersberg, samtidigt som befintliga aktörer kunnat utveckla och utöka sin verksamhet. Detta har lett till ett bredare utbud av aktiviteter för olika målgrupper, både inom och utanför stadsdelen. Arbetet har särskilt bidragit till ökad trygghet och förbättrad tillgång till offentliga platser för tjejer och kvinnor.

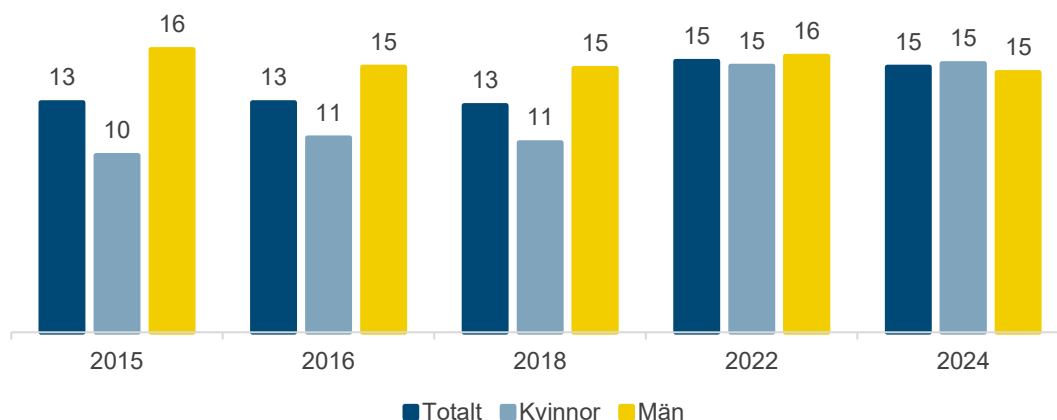
I en enkätstudie från Högskolan i Gävle uppger 91 % av kvinnorna att de träffar människor de annars inte möter, 89 % anser att lokalen bidrar till ökad trygghet, 60 % upplever förbättrad tillgång till offentliga platser och 69 % känner ökad delaktighet. Kvinnor rapporterade genomgående större positiva effekter än män.

Gävlebor saknar oftare känslomässigt stöd än praktiskt stöd

En annan indikator inom detta målområde är andelen personer som saknar emotionellt stöd. Detta mäts som andelen personer som inte har någon att dela sina innersta känslor med och anförtro sig åt. Figuren nedan visar utvecklingen i Gävle kommun under perioden 2015–2024.¹³

¹³ Data i figuren baseras på en enkät som sedan 2016 genomförs vartannat år.

Figur 3. Andel (procent) personer som inte har någon att dela sina innersta känslor med och anförtro sig åt

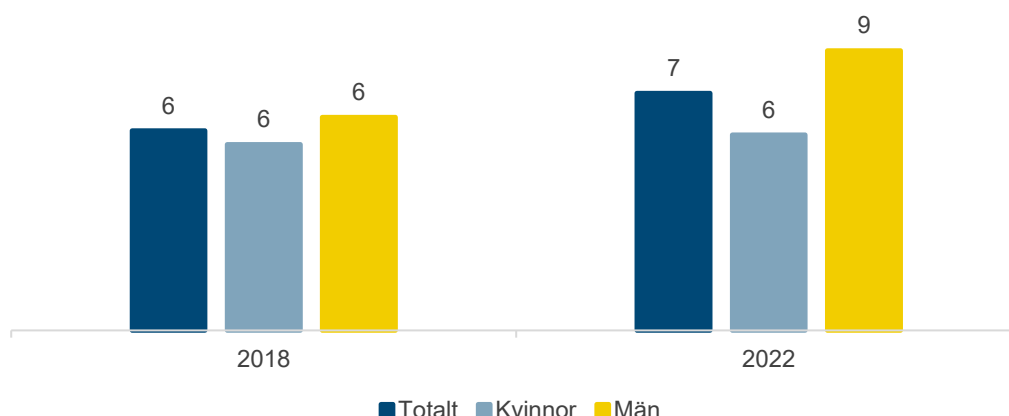
Källa: Hälsa på lika villkor (genomförs på uppdrag av Folkhälsomyndigheten), hämtad från Kolada

Statistiken visar att andelen personer som saknar någon att dela sina innersta känslor med har legat relativt stabilt över tid. År 2015 uppgav 13 procent att de inte har någon att anförtro sig åt. Andelen har sedan varierat något, men låg återigen på 15 procent i den senaste mätningen från 2024.

Utifrån kön visar figuren att män saknat emotionellt stöd i något högre utsträckning än kvinnor fram till 2022, då nivåerna jämnades ut. Mellan 2015 och 2018 var andelen män som saknade emotionellt stöd 15–16 procent, jämfört med 10–11 procent bland kvinnor. Från 2022 och framåt ligger andelen för både kvinnor och män på omkring 15 procent.

En relaterad indikator är andelen personer som saknar någon att vända sig till för hjälp vid praktiska problem eller vid sjukdom. Figuren nedan visar siffror för 2018 och 2022 för Gävle kommun, uppdelat på kön.

Figur 4. Andel (procent) personer som inte har någon att få hjälp av om hen har praktiska problem eller är sjuk

Källa: Hälsa på lika villkor (genomförs på uppdrag av Folkhälsomyndigheten), hämtad från Region Gävleborg

Figuren visar att andelen som saknar praktiskt stöd är lägre än andelen som saknar emotionellt stöd. Vad gäller praktiskt stöd låg andelen som saknar detta på ungefär samma år 2018 och 2022, 6 respektive 7 procent. För män ökade andelen från 6 till 9 procent mellan mätpunkterna.

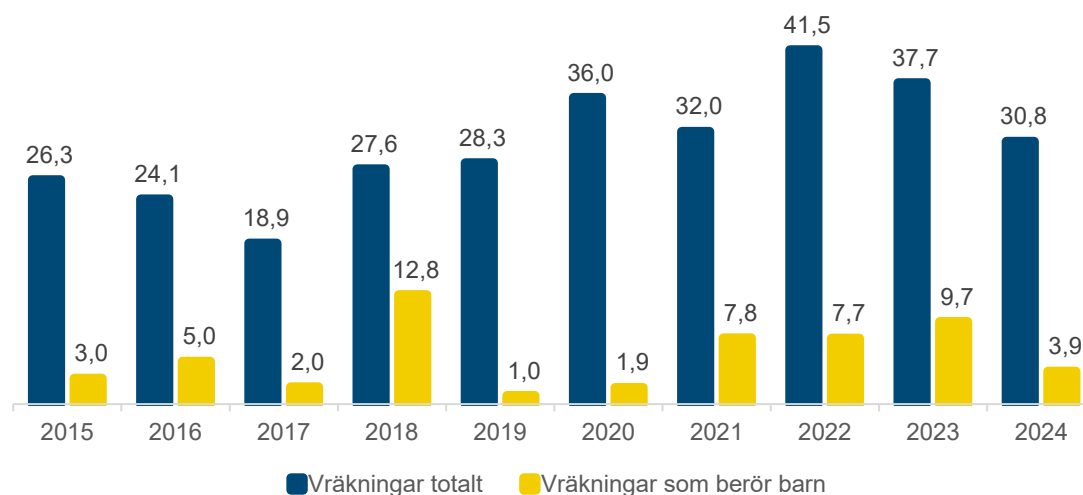
Av analysworkshopen framkommer att en möjlig förklaring till varför fler invånare uppger att de saknar emotionellt stöd än praktiskt är att det generellt upplevs som en lägre tröskel att be om hjälp med praktiska problem. Praktiskt stöd kan ofta sökas från personer i det bredare sociala nätverket, som till exempel grannar eller kollegor, medan emotionellt stöd förutsätter närmare och mer förtroendefulla relationer. Vidare tolkar deltagarna indikatorn om brist på emotionellt stöd som ett uttryck för upplevd ensamhet och avsaknad av ett fungerande socialt nätverk. Samtidigt uttrycks en viss förvåning över att andelen personer som uppger att de saknar emotionellt stöd är förhållandevis jämn mellan kvinnor och män, mot bakgrund av hur män ofta beskrivs som mindre benägna att tala om känslor. Flera deltagare lyfter också grupper som de uppfattar som särskilt utsatta för att sakna både praktiskt och emotionellt stöd. Det gäller framför allt äldre personer, särskilt äldre män, men även personer med långvarig psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning samt individer med sjuk- eller aktivitetsersättning.

Antalet vräkningar varierar över tid men trenden går nedåt

Antalet vräkningar är en indikator som relaterar till trygga boendemiljöer. Figuren nedan visar antalet verkställda vräkningar/avhysningar per 100 000 invånare mellan 2015 och

2024 i Gävle kommun. Figuren visar även antalet barn som berörts av verkställda vräkningar/avhysningar i relation till det totala antalet invånare. Med barn avses minderåriga som bor tillsammans med ensamstående eller sammanboende föräldrar.

Figur 5. Antal verkställda vräkningar/avhysningar per 100 000 invånare i Gävle samt antal barn som berörts av vräkningar/avhysningar per 100 000 invånare.

Källa: Kronofogden, hämtad från Kolada

Antalet vräkningar som berör befolkningen i stort har varierat mycket under de senaste åren. Statistiken visar att antalet verkställda vräkningar/avhysningar i Gävle kommun minskade mellan 2015 och 2017. Därefter ökade antalet igen och nådde sin högsta nivå på 41,5 vräkningar per 100 000 invånare 2022. Mellan 2022 och 2024 minskade antalet till 30,8.

Under perioden varierade även antalet vräkningar som berör barn. Den högsta noteringen var 12,8 per 100 000 invånare år 2018. Efter att ha sjunkit till 7,7 år 2022 ökade siffran till 9,7 år 2023 för att sedan minska till 3,9 år 2024. Siffrorna måste dock tolkas med försiktighet, eftersom underlaget är litet.¹⁴

¹⁴ Gävle kommun har ett invånarantal på 103 545 (mars 2023), vilket innebär att det endast blir mindre nedjusteringar av de verkliga antalet vräkningar i statistiken. 7,8 vräkningar som berör barn per 100 000 invånare är alltså 8 barn i Gävle kommun totalt.

Social hållbarhet integreras i planprocessen för att minska boendesegregationen

Under 2024 har Gävle kommun, med utgångspunkt i den statistik om boende och socioekonomi som tillgängliggjordes 2023, genomfört en processkartläggning av planprocessen.

Kartläggningen resulterade i flera konkreta aktiviteter och samarbeten med fokus på att integrera sociala perspektiv i den fysiska samhällsplaneringen. Underlaget har även varit en viktig del i arbetet med de nya riktlinjerna för bostadsförsörjning och tillhörande handlingsplan.

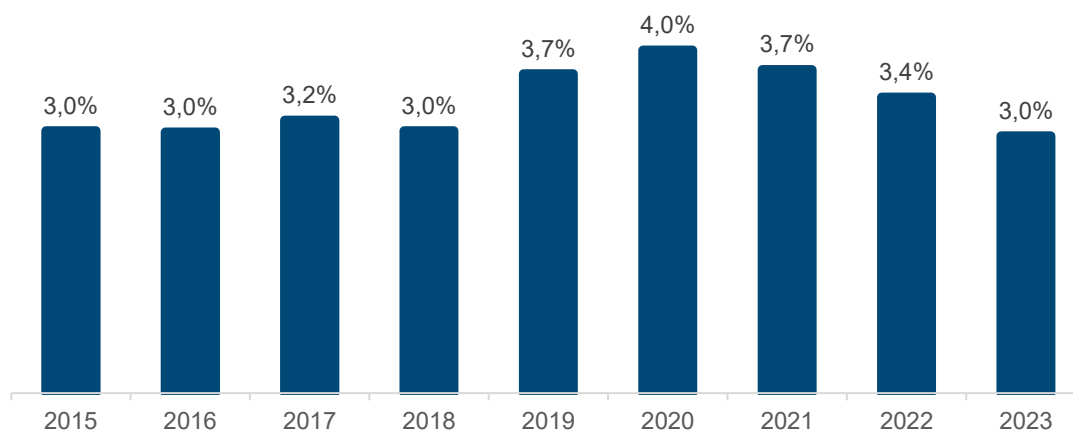
Under året har uppföljningen i Stratsys utvecklats utifrån kommunplanens mål om minskad boendesegregation. Nu följs både ekonomisk standard och upplåtelseformer upp, och en första analys har rapporterats. Arbetet fortsätter under 2025 och har prioriterats i verksamhetsplanen med fokus på att tidigt i samhällsbyggnadsprocessen analysera sociala hållbarhetsaspekter i pågående projekt såsom utbyggnadsplan, rutiner för hållbar exploatering, översiktsplanearbete samt initiala möten om trafik och mobilitet med socialt hållbarhetsperspektiv.

Enheten för social hållbarhet har under året varit representerad i SKR:s segregationsnätverk och deltog under hösten i en konferens om social hållbarhet i samhällsplanering. Där presenterades arbetet med visualiseringsverktyget Power BI med fokus på social hållbarhet, vilket väckte stort intresse och ledde till flera digitala studiebesök från andra kommuner. Gävle kommun utsågs därefter till referenskommun av Boverket och Socialstyrelsen inom ramen för intervjuer om sociala perspektiv i samhällsplanering, med särskild inriktning på hemlöshet och trångboddhet. Genom sitt deltagande har Gävle kommun bidragit till det fortsatta arbetet med att ta fram ett metodstöd för samhällsplaneringens roll i den nya socialtjänstlagen.

Andel barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd har minskat sedan 2020

En indikator som rör barn och ungas trygga uppväxtvillkor är andelen barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd. Med barn avses här personer under 18 år och långvarigt ekonomiskt bistånd innebär att familjen har mottagit bistånd under 10–12 månader av året. Figuren nedan visar utvecklingen i Gävle kommun under 2015–2023. För 2024 saknas ännu siffror.

Figur 6. Andel (procent) barn i befolkningen som ingår i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd

Källa: Socialstyrelsen, hämtad från Kolada

Andelen barn i befolkningen som ingår i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd har varierat något under åren. Under 2020 ökade andelen barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd, men sedan dess har andelen återigen minskat. År 2023 var andelen barn i ekonomisk utsatthet 3 procent, vilket är samma nivå som under 2015 och 2016.

Även för utfallen på denna indikator bidrar analysworkshopen med tolkning och nyansering. Enligt en av workshopdeltagarna som har ansvar för försörjningsstöd hänger ökningen av barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd under 2019–2020 framför allt samman med efterverkningarna av flyktingmottagandet 2015–2016. Många av de vuxna som då kom till Sverige fick inledningsvis introduktionsersättning och övergick senare till försörjningsstöd. Eftersom en stor andel av dem var barnfamiljer återspeglades detta i statistiken. Den minskning som därefter skett kan delvis förklaras av att fler vuxna i dessa hushåll kommit ut i arbete, vilket också lett till färre barn i hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd.

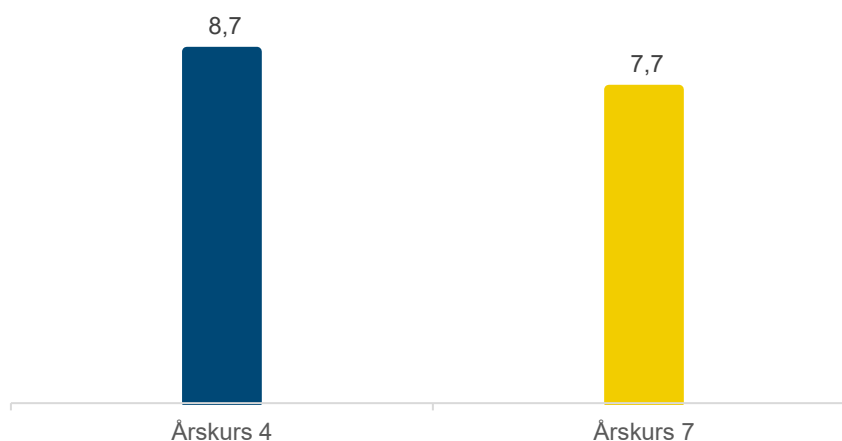
Samtidigt lyfter flera deltagare att indikatorn endast visar en del av den ekonomiska utsattheten bland barn i Gävle. Många barn lever i hushåll med mycket små marginaler, även om familjen inte får ekonomiskt bistånd. Det kan till exempel handla om barn till ensamstående föräldrar med låg inkomst eller hushåll med hög skuldsättning. Deltagarna konstaterar att insatser ofta riktas särskilt till barn i familjer med ekonomiskt bistånd, trots att behoven kan vara lika stora i andra grupper. De menar att det finns en risk att barn som lever under svåra ekonomiska villkor men faller utanför systemen inte

uppmärksammas. Deltagarna framhåller också att indikatorn inte visar hur situationen ser ut i olika delar av kommunen, och att det kan finnas betydande skillnader mellan geografiska områden som inte syns i statistiken. Det väcker frågor om hur kommunen bör förhålla sig till att barns uppväxtvillkor ser så olika ut beroende på var i staden de växer upp.

Elever i årskurs 4 upplever sitt liv mer positivt än elever i årskurs 7

En annan indikator som berör barn och ungas uppväxtvillkor är en skattning där elever i årskurs 4 och 7 får ange hur de upplever sitt liv. Skalan går från 1 till 10 där 10 innebär att eleven upplever sitt liv som det bästa man kan tänka sig, medan 1 innebär att livet upplevs som det sämsta. Indikatorn bygger på data från 2024, då det är första året som uppgifter finns tillgängliga.

Figur 7. Ett medelvärde på en skattning om livet i årskurs 4 och 7

Källa: Utbildning Gävle

Figuren visar att skattningen är något lägre i den äldre årskursen. Medelvärdet för elever i årskurs 4 i Gävle kommun är 8,68, medan motsvarande medelvärde för elever i årskurs 7 är 7,74.

DOIT skapar meningsfull fritid och gemenskap för barn i Andersberg

Under 2024 har DOIT, som drivs av Rädda Barnen och finansieras av Gävle kommun, fortsatt sin verksamhet i Andersberg. Satsningen syftar till att stärka friskfaktorer hos barn, skapa en meningsfull fritid, underlätta samverkan mellan viktiga vuxna och sänka trösklar för deltagande i föreningsliv och samhälle. Verksamheten bygger på lågtröskelprinciper, där barns aktiva deltagande och nära dialog med skolor och andra aktörer utgör grunden.

Under året har DOIT bedrivits två gånger i veckan i Andersbergs idrottshall för barn i årskurs 3–6. Samverkan mellan Rädda Barnen och RF-SISU Gävleborg har fortsatt, där RF-SISU har bidragit med en aktivitetsledare. Antalet unika deltagande barn ökade under året och flera nya barn har anslutit, vilket visar på det stora och växande behovet av denna typ av lågtröskelverksamhet i området.

El Sistema stärker språk, trygghet och delaktighet för barn i Sättra och Nynäs

Under 2024 har Kulturskolan bedrivit El Sistema i Sättra och Nynäs rektorsområden. El Sistema är en musikpedagogisk verksamhet där barn deltar i orkesterspel och körsång som en del av sin skoltid och fritid. Målet är att främja barns språkutveckling i svenska, öka tryggheten och skapa en meningsfull fritid för barn i utanförskapsområden. Insatsen syftar också till förbättrade studieresultat och ökad delaktighet i kulturlivet för barn och unga.

3. Målområde jämställda och jämlika villkor

Det här kapitlet rör kommunens arbete inom målområdet jämställda och jämlika villkor. Målområdet handlar om att skapa jämlika livsvillkor genom att stärka människors förutsättningar att delta i samhället på lika villkor med särskilt fokus på utbildning, arbete, hälsa och möjligheten till en meningsfull fritid. Det finns tre program mål för detta målområde: Alla i Gävle har jämställd och jämlik hälsa, alla i Gävle kommun ges förutsättningar att bilda, utbilda sig och bli en del av arbetsmarknaden samt Gävle kommun skapar förutsättningar för en meningsfull fritid för alla.

Inom målområdet följer bokslutet upp tolv indikatorer:

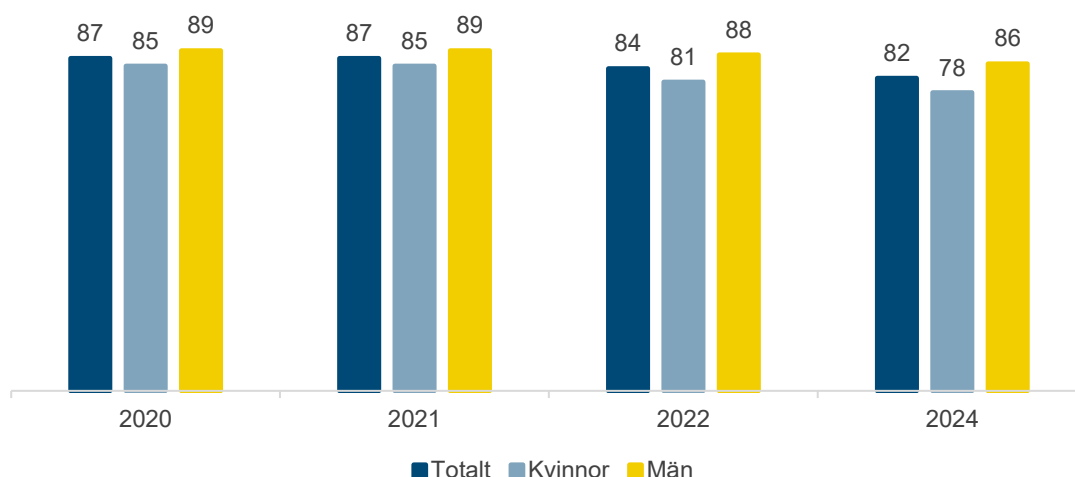
- Invånare 16–84 år med bra självskattat hälsotillstånd
- Invånare 16–84 år med gott psykiskt välbefinnande
- Andel barn inskrivna i förskolan
- Elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram
- Elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram utifrån skola och föräldrarnas utbildningsnivå
- Andel invånare 16–24 år som varken studerar eller arbetar
- Utbildningsnivå
- Utbildningsnivå utifrån födelseregion
- Låg ekonomisk standard fördelat på ålder
- Låg ekonomisk standard utifrån utbildning, kön och födelseland
- Ställning på arbetsmarknaden utifrån utbildningsnivå
- Ställning på arbetsmarknaden utifrån födelseland

Invånarnas psykiska hälsa är generellt god

En indikator som berör jämställd och jämlik hälsa är hur kommunens invånare bedömer sin psykiskt välbefinnande. Figuren nedan visar andelen invånare i åldern 16–84 år som uppger att de har ett gott eller mycket gott psykiskt välbefinnande. Uppgifterna kommer från Folkhälsomyndighetens enkätundersökning Hälsa på lika villkor.¹⁵ Diagrammet visar utvecklingen i Gävle kommun, uppdelat efter kön.

¹⁵ Data i figuren baseras på en enkät som sedan 2016 genomförs vartannat år. På grund av pandemin gjordes en extra datainsamling 2021.

Figur 8. Andel (procent) invånare 16–84 år med gott psykiskt välbefinnande

Källa: Hälsa på lika villkor (genomförs på uppdrag av Folkhälsomyndigheten), hämtad från Kolada

Andelen invånare som uppger att de har ett gott psykiskt välbefinnande har minskat något under de senaste åren. År 2020 och 2021 låg andelen på 87 procent, men sjönk till 84 procent år 2022 och vidare till 82 procent år 2024.

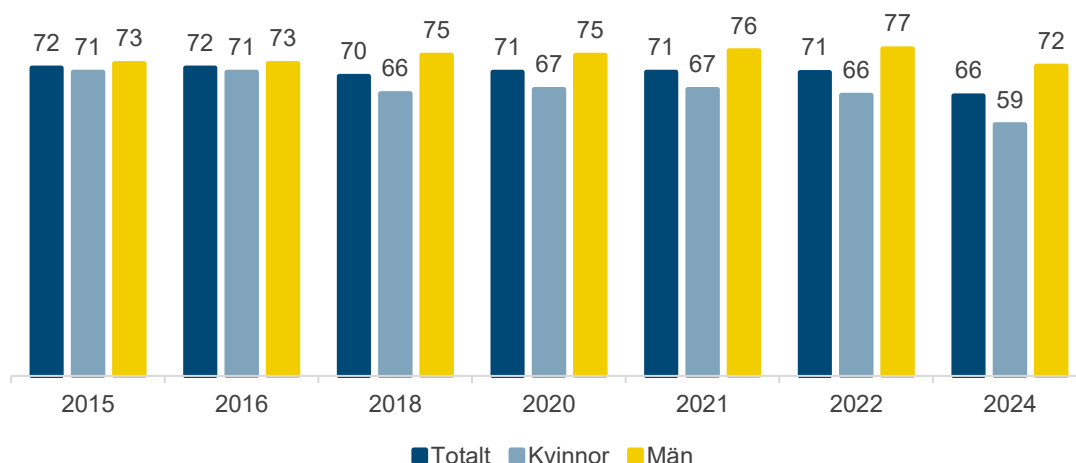
Kvinnor skattar genomgående sitt psykiska välbefinnande lägre än män. År 2020 uppgav 85 procent av kvinnorna och 87 procent av männen att deras psykiska välbefinnande var gott. I 2024 års mätning uppgav 78 procent av kvinnorna detta, jämfört med 86 procent av männen.

Kvinnor skattar sitt hälsotillstånd lägre än män

Ett annat mått på jämställd och jämlik hälsa är hur invånarna själva bedömer sitt allmänna hälsotillstånd. Figuren nedan visar andelen personer i åldern 16–84 år som har svarat att deras allmänna hälsotillstånd är bra eller mycket bra. Uppgifterna bygger på Folkhälsomyndighetens enkätundersökning Hälsa på lika villkor.¹⁶ Diagrammet visar utvecklingen i Gävle kommun, uppdelat på kön.

¹⁶ Data i figuren baseras på en enkät som sedan 2016 genomförs vartannat år. På grund av pandemin gjordes en extra datainsamling 2021.

Figur 9. Andel (procent) invånare 16–84 år med bra självskattat hälsotillstånd

Källa: Hälsa på lika villkor (genomförs på uppdrag av Folkhälsomyndigheten), hämtad från Kolada

Andelen invånare som uppger att de har ett bra eller mycket bra självskattat hälsotillstånd har legat relativt stabilt omkring 71–72 procent mellan 2015 och 2022. I 2024 års mätning minskade andelen till 66 procent vilket utgör den lägsta nivån under mätperioden.

Kvinnor har genom hela perioden skattat sitt hälsotillstånd lägre än män. Mellan 2015 och 2022 varierade andelen kvinnor som uppgav god hälsa mellan 66 och 71 procent, medan motsvarande andel för män låg mellan 73 och 77 procent. I den senaste undersökningen från 2024 minskar andelen för båda grupper. Då uppgav 72 procent av männen och 59 procent av kvinnorna att de har ett bra eller mycket bra hälsotillstånd. Det är en skillnad på 13 procentenheter mellan män och kvinnor.

Seniorträffar i Andersberg lockar deltagare även från andra stadsdelar

Under 2024 har enheten för socialhållbarhet fortsatt utveckla seniorverksamheten. Seniorträffar har utlokaliseras till Andersberg via mötesplatsen Andreassalen och aktiva seniorer i stadsdelen.

Detta har skapat ytterligare möjligheter till gemenskap och olika aktiviteter för äldre.

Verksamheten har lett till fler arrangemang och deltagare, även från andra stadsdelar, vilket bidrar till att fler upplever Andersberg som en trygg, trivsamt och attraktiv plats.

Samverkansgrupp i Andersberg bidrar till en mer jämlik fritid

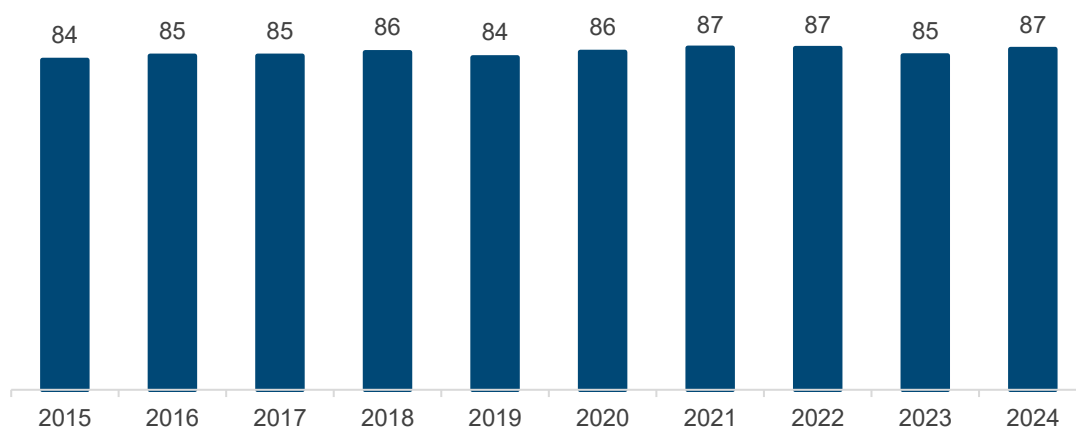
Under 2024 bildades en samverkansgrupp med fokus på att öka unga tjejers deltagande i aktiviteter i Andersberg. Bakgrunden är de tydliga könsskillnader som finns i ungas fritidsaktiviteter, där tjejer deltar i betydligt mindre utsträckning än killar. Genom dialogforumet har fler aktörer från stadsdelen regelbundet fått möjlighet att mötas kring målgruppen, vilket stärkt samverkan och lett till konkreta insatser.

Under året arrangerades bland annat återkommande danskvällar med högt deltagande och en föräldramässa etablerades som ny mötesplats. Genom medel från Stadsdelslyftet och ett fördjupat samarbete med civilsamhället har flera kompletterande och kompensatoriska aktiviteter genomförts, riktade till olika målgrupper. Exempel på aktiviteter under 2024 är cykelskola för föräldrar, spontanfotboll för unga vuxna samt dansverksamhet för tjejer. Genom dessa initiativ har fler målgrupper fått möjlighet att delta i aktiviteter på jämställda villkor.

Andel barn som är inskrivna i förskola har varit stabil över tid

En indikator som berör jämlika villkor för barn och unga handlar andelen barn i förskola. Figuren nedan visar andelen barn i åldern 1–5 år som är inskrivna i förskola i Gävle kommun under perioden 2015–2024.

Figur 10. Andel (procent) barn 1–5 år inskrivna i förskola

Källa: Skolverket och SCB, hämtad från Kolada

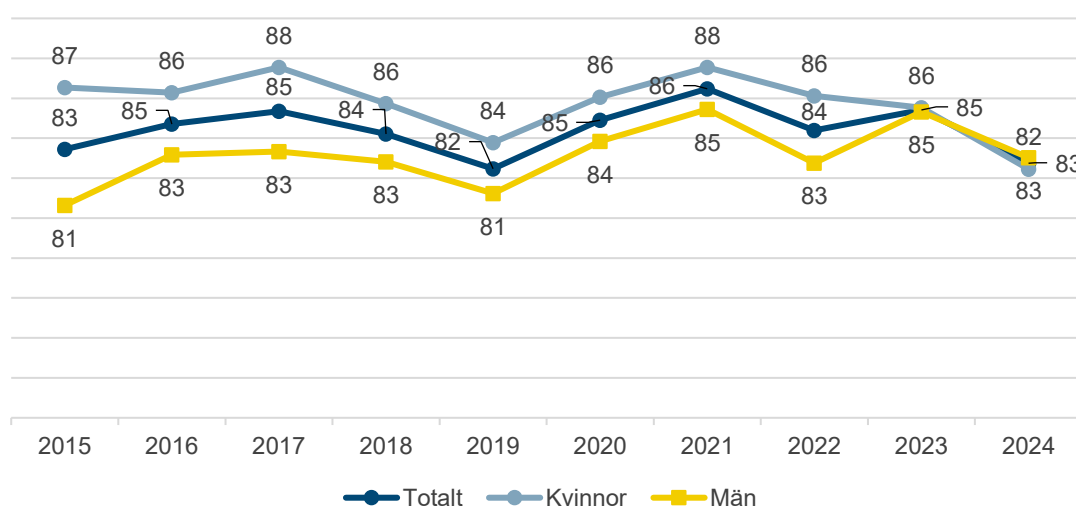
Andelen barn i åldern 1–5 år som är inskrivna i förskola har legat stabilt över tid. Under perioden 2015–2024 varierar andelen mellan 84 och 87 procent. I den senaste

mätningen från 2024 är andelen 87 procent, vilket ligger i linje med de högsta nivåerna under perioden.

83 procent av eleverna i årskurs nio är behöriga till ett yrkesprogram

En indikator som rör jämställd tillgång till utbildning och, i ett längre perspektiv, arbetsmarknaden är förutsättningarna att klara grundskolan och gå vidare till gymnasiet. Figuren nedan visar andelen elever i årskurs 9 som är behöriga till ett yrkesprogram vid terminsslut i Gävle kommun, för 2015–2024.

Figur 11. Andel (procent) lever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun

Källa: Skolverket, hämtat från Kolada. Värdet för kvinnor visas ovanför linjen och för män under linjen. Medelvärde är markerat i mitten.

Andelen elever i årskurs 9 i Gävle kommun som uppnår behörighet till ett yrkesprogram har legat relativt stabilt under perioden 2015–2024. Den totala andelen har varierat mellan 83 och 86 procent. I den senaste mätningen från 2024 är andelen 83 procent, vilket är i nivå med de lägre nivåerna under perioden.

Könsuppdelningen visar vissa skillnader. Kvinnor uppvisar något högre behörighet än män flera av åren, men skillnaderna är små. Skillnaden var störst 2015 då 87 procent av kvinnorna och 81 procent av männen uppnådde behörighet. År 2024 var andelen behöriga bland kvinnor 82 procent och bland män 83 procent.

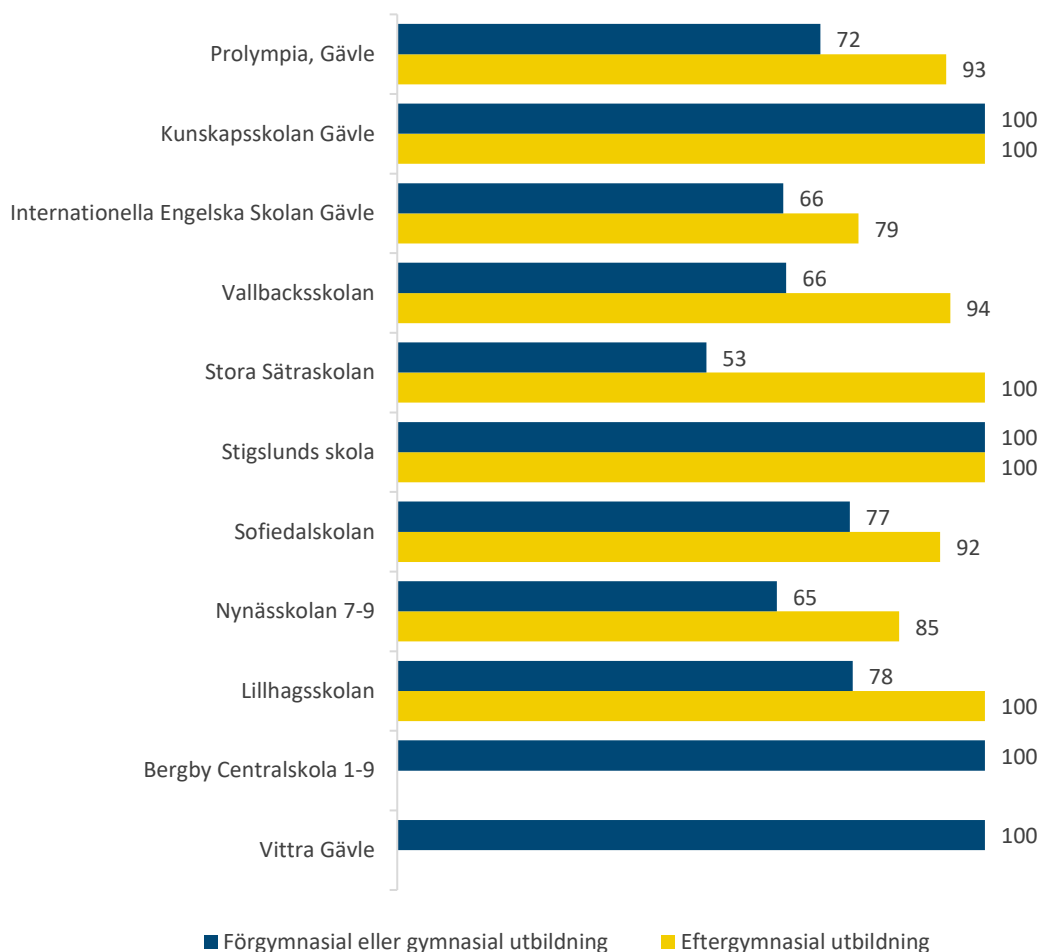
Under analysworkshopen lyfter en deltagare från Utbildning Gävle att dagens behörighetskrav till yrkesprogram kan utgöra ett hinder för vissa elever. För att bli behörig till yrkesprogram krävs det godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska, matematik och ytterligare fem ämnen. Vidare resonerar deltagaren att vissa grupper av elever är överrepresenterade bland de som inte når behörighet, särskilt elever med neuropsykiatriska diagnoser och elever med låg socioekonomisk bakgrund. Avsaknad av studievana och begränsat stöd hemifrån påverkar förutsättningarna att nå målen. Deltagaren noterar att betygssystemet just nu ses över inom ramen för den statliga utredningen *Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18)* och uttrycker en förhoppning om att det på sikt kan göra det möjligt för fler elever att gå vidare till gymnasiet.

Att inte bli behörig till yrkesprogram beskrivs av flera deltagare som en tydlig riskfaktor och något som kan påverka den unges självkänsla, framtidstro och psykiska hälsa. Deltagarna beskriver kommunens arbete inom det kommunala aktivitetsansvaret som ett viktigt stöd för att fånga upp unga som inte kommer vidare till gymnasiet. Genom det arbetet försöker man skapa kontakt, bryta isolering och visa på möjliga vägar tillbaka till studier eller arbete. Samtidigt konstateras att deltagande är frivilligt och att alla unga därför inte nås. Gruppen uttrycker även att det vore värdefullt att kunna följa dessa elevers situation över tid, för att bättre förstå hur deras behov tas om hand.

Andelen som når gymnasiebehörighet varierar utifrån skola och föräldrars utbildningsnivå

För att nyansera statistiken om andel elever i årskurs 9 som har behörighet till ett yrkesprogram vid terminsslut innehåller detta bokslut en fördjupad indikator, som visar andelen elever som har behörighet uppdelat utifrån skola och föräldrars utbildningsnivå. Som illustreras i figuren nedan, varierar andelen som har behörighet till ett yrkesprogram utifrån såväl skola som föräldrarnas utbildningsnivå. Statistiken visar status i Gävle kommun för läsåret 2023/2024.

Figur 12. Andel (procent) elever i årskurs 9 som uppfyllt behörighet till ett yrkesprogram, uppdelat på skola och föräldrars högsta utbildningsnivå¹⁷

Källa: Skolverket

Figuren visar att elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning i större utsträckning uppnår behörighet jämfört med elever vars föräldrar har förgymnasial eller gymnasial utbildning. Bland elever som har föräldrar med eftergymnasial utbildning var den lägsta andelen med behörighet till yrkesprogram 79 procent. Motsvarande lägsta andel bland elever med föräldrar som har för- eller gymnasial utbildning var 53 procent.

Mönstret utifrån föräldrars utbildningsnivå är detsamma för samtliga skolor i Gävle, där statistik finns tillgängligt. Det finns dock skillnader mellan skolor. Bland elever med föräldrar som har förgymnasial eller gymnasial utbildning varierade andelen med

¹⁷ Magelungens grundskola och Tranmursskolan GKS finns inte med i figuren eftersom data för dessa skolor saknas. Av sekretesskäl redovisas inte heller uppgifter om resultat för elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning vid Bergby Centralskola 1–9 samt Vittra Gävle.

yrkesprogramsbehörighet från 53 procent på Stora Sätterskolan till 100 procent på Kunskapsskolan Gävle, Stigslunds skola, Bergby Centralskola och Vittra Gävle. Samma sak gäller elever som har föräldrar med eftergymnasial utbildning. För denna grupp varierar andelen som uppfyller betygskriterierna från 79 procent på Internationella Engelska Skolan Gävle till 100 procent på Kunskapsskolan Gävle, Stora Sätterskolan, Stigslunds skola och Lillhagskolan.

”Rörelsesatsningen i skolan” främjar rörelseglädje i skolan och på fritiden

RF-SISU Gävleborg har sedan flera år haft det nationella ansvaret för regeringsuppdraget ”Rörelsesatsningen i skolan”. Syftet är att förbättra folkhälsan, stärka välbefinnandet och bidra till bättre skolresultat. Likt tidigare år har RF-SISU under 2024 arbetat med flera skolor i Gävle kommun. I Andersberg, Norra Brynäs och Nordost-Öster har arbetet förstärkts genom samverkan med lokala föreningar för att skapa en bra och meningsfull fritid för barnen som bor där. Under 2024 omfattade satsningen sex nya överensskolor, vilket innebär att 1549 elever kom i rörelse. Sedan tidigare finns nio nätverksskolor. Ytterligare fem skolor har uttryckt intresse för att gå med i satsningen.

De kortsiktiga effektmålen för satsningen är att fler inaktiva barn ska komma i rörelse både i skolan och på fritiden. Samtidigt stärks kompetensen i rörelseförståelse hos pedagoger, föräldrar och föreningsledare, och fler föreningar får kunskap om hur man skapar ett tryggt och inkluderande föreningsliv med barnrättsperspektiv. Genom relationsfrämjande insatser utvecklas också samverkan mellan föräldrar, skola och föreningsliv.

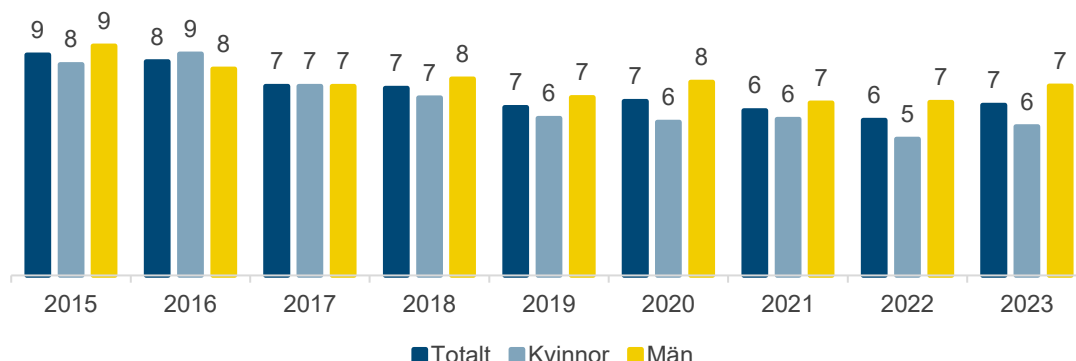
På längre sikt är ambitionen att fler barn och unga ska nå upp till daglig fysisk aktivitet och att rörelseförståelse ska prioriteras lika högt som läs- och skrivförståelse i skolorna. Detta ska bidra till en lugnare och mer harmonisk arbetsmiljö för både elever och personal samt förbättrade skolresultat. Barnen ska samtidigt ges möjlighet till en meningsfull och aktiv fritid i trygga och inkluderande miljöer, fria från diskriminering, kränkande behandling och övergrepp. Arbetet bygger på en nära och tillitsfull samverkan mellan skola, föreningsliv och föräldrar med barnets bästa som gemensam

Andelen unga som varken arbetar eller studerar har minskat över tid

En annan indikator som berör ungas tillgång till arbetsmarknaden är andel unga i åldern 16–24 som varken arbetar eller studerar (UVAS). Figuren nedan visar utvecklingen av

andel UVAS i Gävle kommun mellan 2015 och 2023. För 2024 finns ännu ingen data i Kolada, där statistiken är hämtad.

Figur 13. Andel (procent) invånare 16–24 år som varken arbetar eller studerar

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (mucf), hämtad från Kolada

Andelen unga i åldern 16–24 år som varken arbetar eller studerar har minskat över tid. År 2015 låg andelen på 9 procent, men från 2017 och framåt har den stabiliserats på en något lägre nivå, omkring 6–7 procent. I den senaste mätningen från 2023 var andelen 7 procent totalt.

Kvinnor har genomgående utgjort en något lägre andel än män. År 2015 var andelen 8 procent för kvinnor och 9 procent för män. Därefter har båda grupper visat en övergripande nedgång. År 2023 uppgick andelen till 6 procent för kvinnor och 7 procent för män.

I analysworkshopen betonar deltagarna att unga som varken studerar eller arbetar ofta befinner sig i en mycket utsatt situation. Många har inte klarat grundskolan eller uppnått gymnasiebehörighet, och flera har psykisk ohälsa eller neuropsykiatriska diagnoser. I Gävle arbetar ett särskilt team inom det kommunala aktivitetsansvaret med målgruppen, genom både samverkan med skolor och uppsökande arbete för att tidigt fånga upp unga som riskerar att hamna utanför. Deltagarna resonerar även kring lokala faktorer som kan påverka ungas vägval i Gävle. Gävle beskrivs som en stad där utbildning inte alltid har haft hög status, vilket kan påverka ungas attityd till skolan.

En deltagare från workshopen lyfter en relaterad grupp: individer som varken arbetar eller studerar (IVAS). Deltagaren beskriver att mycket lite är känt om denna grupp, eftersom de befinner sig utanför samhällets strukturer. Det gör dem svåra att nå och följa upp, trots att deras behov av stöd kan vara stora.

Samverkansmodell ska bidra till att stötta unga mot arbetsmarknaden

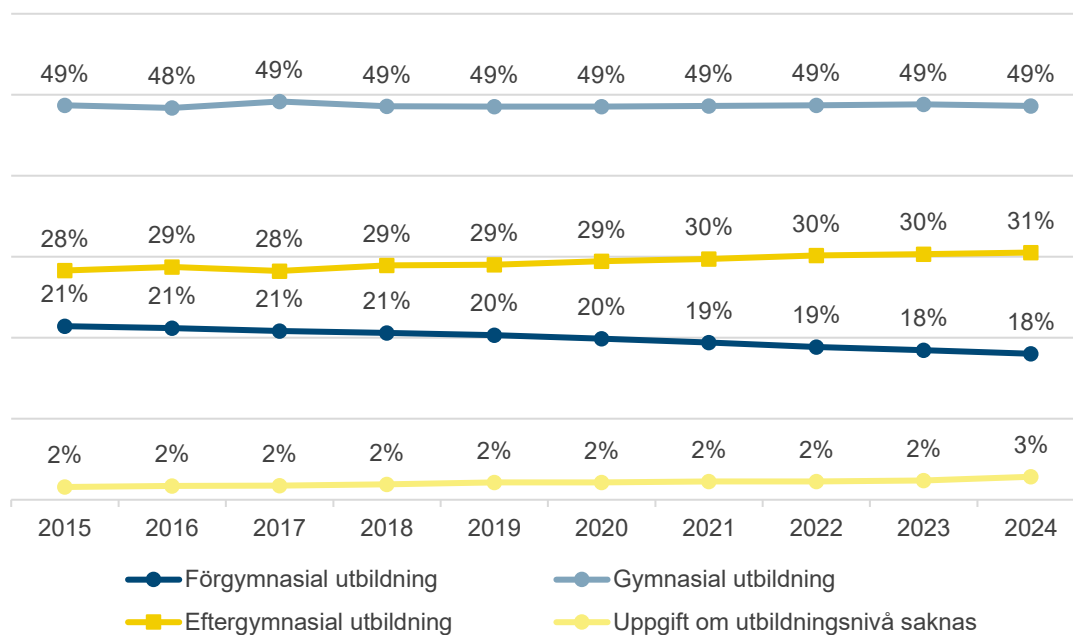
Under 2024 har, inom ramen för stadsdelslyftet, en samverkansmodell utvecklats utifrån den befintliga CV-verkstaden, med en samordnare som riktar sig till ungdomar och unga vuxna i Andersberg. Verksamheten erbjuder information om kommunens feriearbete, introduktion från KAA, coaching i CV-skrivande och personligt brev samt personliga möten med trygga vuxna. Allt sker i bred samverkan mellan kommunen, civilsamhället och näringslivet.

CV-verkstäder och CV-stöd har arrangerats regelbundet i stadsdelen under året, vilket gett unga möjlighet att närma sig arbetsmarknaden. Deltagare från hela Gävle har kommit till Andersberg för stöd med CV, träning inför anställningsintervjuer och ansökan om arbete. Antalet medverkande aktörer har ökat under året, med fler företag, bolag och kommunala verksamheter som erbjudit sommarjobb och andra anställningsmöjligheter. En konkret effekt är att fler ungdomar har fått feriejobb.

Andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning har ökat över tid

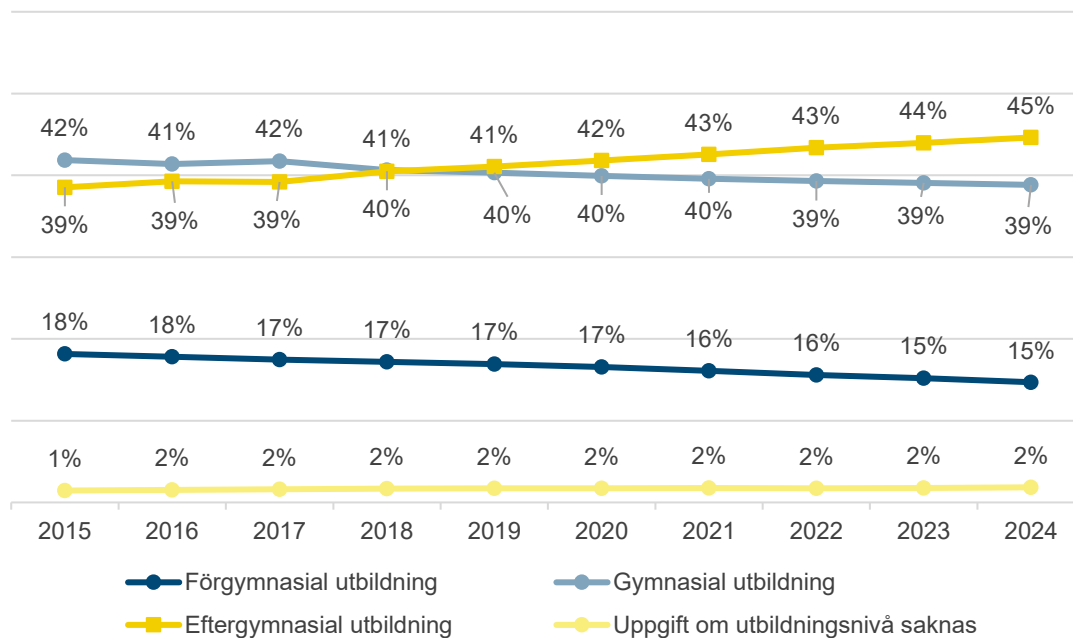
En annan indikator för detta målområde rör högsta avslutade utbildningsnivå. Figurerna nedan visar andelen invånare med som högst förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial utbildning över tid. Den övre figuren visar statistik för män i Gävle kommun, medan den undre visar statistik för kvinnor i Gävle kommun

Figur 14. Andel (procent) män i Gävle kommun med respektive högsta avslutade utbildningsnivå

Källa: SCB

Figur 15. Andel (procent) kvinnor i Gävle kommun med respektive högsta avslutade utbildningsnivå

Källa: SCB

Bland män har andelen med gymnasial utbildning legat stabilt på mellan 48 och 49 procent under hela perioden 2015–2024, vilket gör den till den vanligaste utbildningsformen för män. Andelen män med eftergymnasial utbildning ökade från 28 procent till 31 procent under perioden, medan andelen med förgymnasial utbildning minskade från 21 procent till 18 procent.

För kvinnor ökade andelen med eftergymnasial utbildning från 39 procent till 45 procent, vilket gör det till den vanligaste utbildningsnivån bland kvinnor. Andelen med gymnasial utbildning har legat stabilt kring 39 till 40 procent, medan andelen med förgymnasial utbildning minskade från 18 procent till 15 procent under mätperioden.

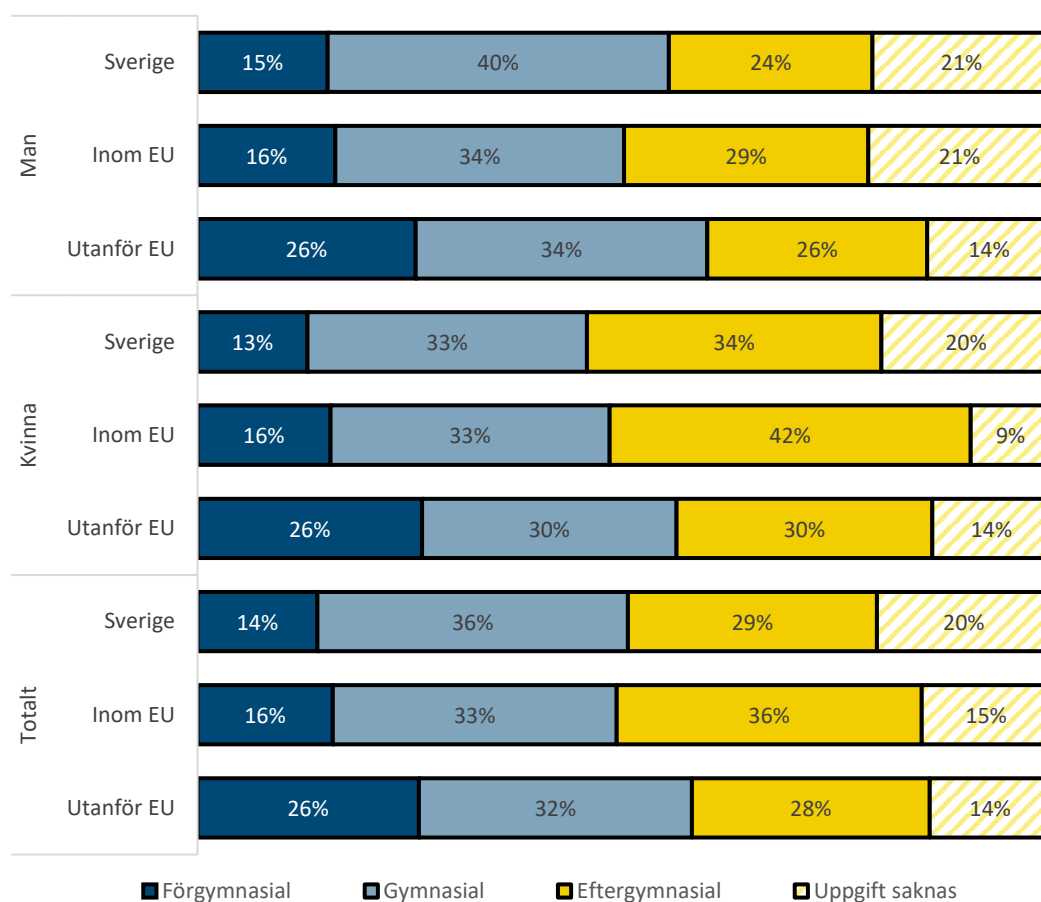
Figurerna visar således att det finns skillnader i utbildningsnivå mellan män och kvinnor i Gävle kommun. Eftergymnasial utbildning är vanligare bland kvinnor och gapet mellan män och kvinnor har ökat från 11 procentenheter 2015 till 14 procentenheter 2024. Män har oftare gymnasial utbildning som högsta nivå, en skillnad som också har vuxit. Förgymnasial utbildning har minskat för båda grupper men är fortfarande något vanligare bland män.

Högsta avslutade utbildningsnivå skiljer sig mellan olika grupper

En fördjupad indikator i detta bokslut är högsta avslutade utbildningsnivå utifrån födelseregion. Figuren nedan visar andelen invånare med som högst förgymnasial, gymnasial eller eftergymnasial utbildning utifrån födelseregion – Sverige, inom EU och utanför EU – år 2023.¹⁸ De olika färgerna representerar olika utbildningsnivåer. Statistiken är även uppdelad utifrån kön.

¹⁸ Detta bokslut fokuserar på år 2024. Som en följd av tillgängliga data inkluderar bokslutet även viss statistik som endast rör tidigare år. Se mer om detta i bilaga 1.

Figur 16. Andel (procent) invånare med respektive utbildningsnivå, utifrån kön och födelseregion¹⁹

Källa: SCB, bearbetad av särskild statistikverksamhet som hämtas från kommunens visualiseringsprogram Power BI

Figuren visar att utbildningsnivån påverkas av både födelseregion och kön. Invånare födda utanför EU har generellt sett en lägre utbildningsnivå, särskilt i form av högre andel med förgymnasial utbildning. Personer födda i Sverige har oftare gymnasial utbildning och en lägre andel förgymnasial utbildning jämfört med personer födda utanför EU. Eftergymnasial utbildning är vanligast bland personer födda inom EU. Kvinnor, särskilt de födda inom EU, har oftare eftergymnasial utbildning än män.

Bland män var gymnasial utbildning vanligast oavsett födelseregion. För inrikes födda män hade 40 procent gymnasial utbildning, medan andelen ligger på 34 procent för män födda inom EU och utanför EU. Samtidigt är andelen med förgymnasial utbildning högst

¹⁹ Siffrorna i figuren är avrundade, varför de inte nödvändigtvis summerar till exakt 100 procent.

bland män födda utanför EU med 26 procent, jämfört med 15–16 procent för övriga grupper. Eftergymnasial utbildning är jämnt fördelad bland män, med 24–29 procent beroende på födelseregion.

Bland kvinnor är eftergymnasial utbildning vanligast. Kvinnor födda inom EU har den högsta andelen eftergymnasial utbildning men 42 procent, följt av inrikes födda kvinnor med 34 procent och kvinnor födda utanför EU med 30 procent. Även här är förgymnasial utbildning mest förekommande bland kvinnor födda utanför EU med 26 procent, vilket är samma nivå som för män i samma grupp.

Visualiseringsverktyget Power BI ger bättre underlag för social hållbarhet

Arbetet med att ta fram och visualisera data i Power BI har pågått i flera år och fortsatt under 2024. Statistik om arbete, ekonomi, boende, utbildning och hälsa finns nu samlad och kan visas på en geografisk karta. Arbetet drivs av enheten för social hållbarhet i dialog med andra verksamheter och myndigheter. Målet är att skapa ett visualiseringsverktyg som gör det möjligt att kombinera relevanta bakgrundsfaktorer för jämlikhet med kunskap om utbildning, sysselsättning, bostäder, social omsorg, trygghet och hälsa på en geografisk karta. Statistiken används redan i flera uppdrag och ger en grund för samarbete över sektorsgränser. Under hösten tillgängliggjordes data från Utbildning Gävle, och fler verksamheter ska framöver bidra för att öka förståelsen för olika delar av staden.

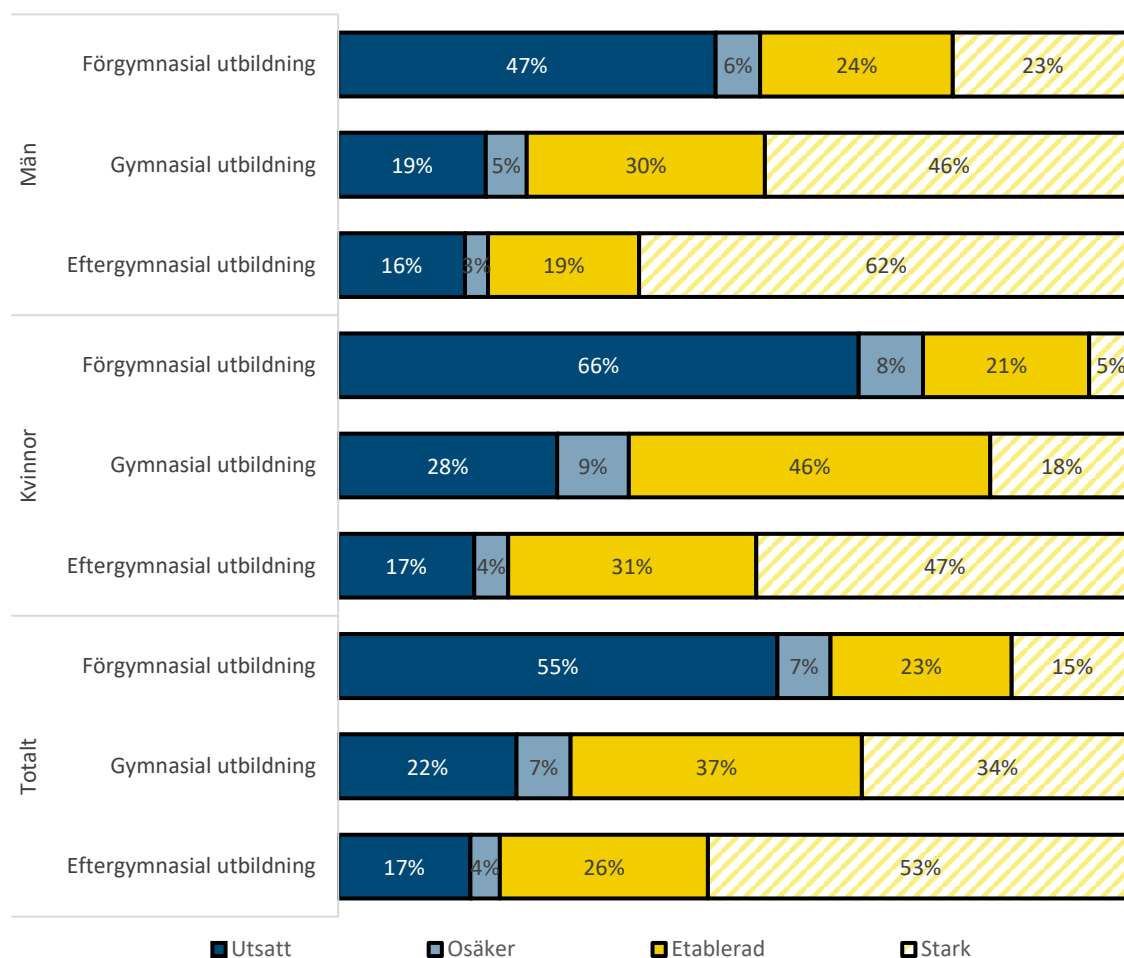
Det finns samband mellan arbetsmarknadsställning och utbildningsnivå

Ytterligare en fördjupad indikator rör invånares ställning på arbetsmarknaden. Statistiken är indelad i fyra kategorier för arbetsmarknadsställning, från mest till minst etablerad på arbetsmarknaden: stark, etablerad, osäker och utsatt. En definition av de fyra kategorierna finns i bilaga 1.

Figuren nedan visar sambandet mellan utbildningsnivå och arbetsmarknadsställning genom att ange andelen invånare med olika utbildningsnivåer i respektive ställning på arbetsmarknaden. Statistiken är även uppdelad utifrån kön. Statistiken gäller år 2022.²⁰

²⁰ Detta bokslut fokuserar på år 2024. Som en följd av tillgängliga data inkluderar bokslutet även viss statistik som endast rör tidigare år. Se mer om detta i kapitel 1.

Figur 17. Andel (procent) invånare med respektive arbetsmarknadsställning, uppdelat på kön och utbildningsnivå²¹

Källa: SCB, bearbetad av särskild statistikverksamhet som hämtas från kommunens visualiseringsprogram Power BI

Personer med gymnasial eller eftergymnasial utbildning återfanns i betydligt större utsträckning inom kategorierna etablerad eller stark, jämfört med dem som endast hade förgymnasial utbildning. I kontrast befann sig 55 procent av dem med förgymnasial utbildning i en utsatt arbetsmarknadsställning, vilket var den vanligaste kategorin inom gruppen.

Mönstret var liknande för kvinnor och män, men det fanns vissa skillnader mellan könen; särskilt vid lägre utbildningsnivåer. Bland personer med förgymnasial utbildning hade 66 procent av kvinnorna en utsatt ställning på arbetsmarknaden, jämfört med 47 procent av

²¹ Siffrorna i figuren är avrundade, varför de inte nödvändigtvis summerar till exakt 100 procent.

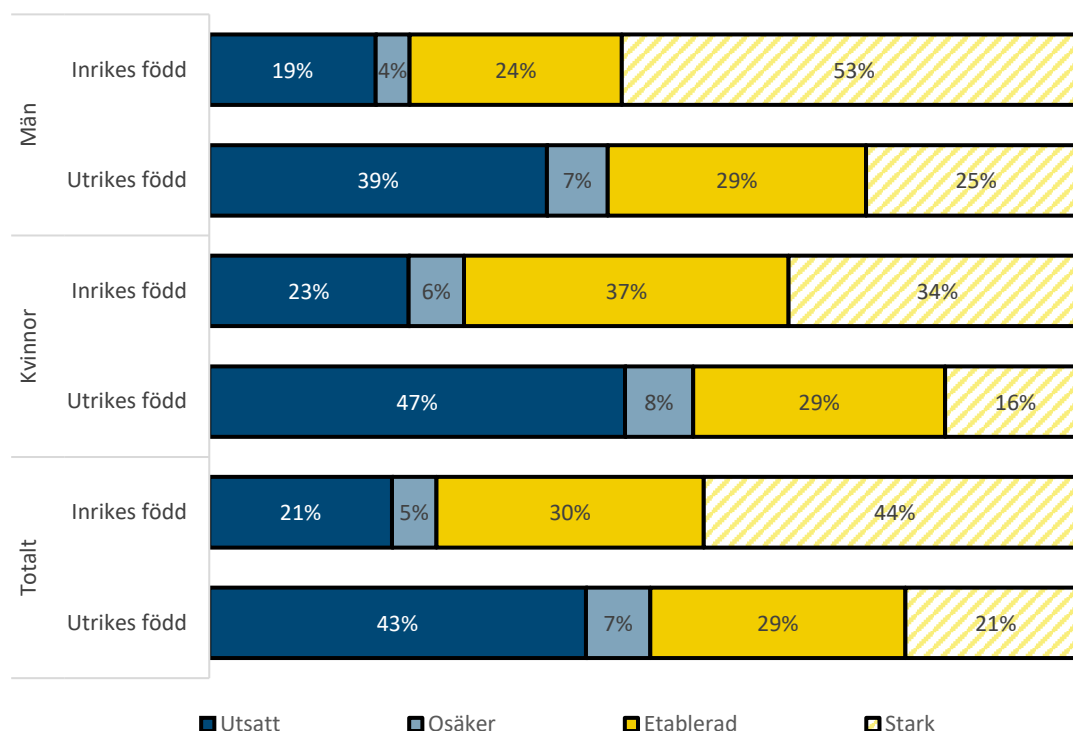
männen. Män i denna grupp hade också betydligt oftare en stark ställning (23 procent) än kvinnor (5 procent). Även bland personer med gymnasial utbildning var andelen med etablerad eller stark ställning högre bland män (76 procent) än bland kvinnor (64 procent). Vid eftergymnasial utbildning var könsskillnaderna mindre men fortfarande tydliga; 62 procent av männen hade en stark arbetsmarknadsställning, jämfört med 47 procent av kvinnorna.

Det finns skillnader i arbetsmarknadsställning utifrån födelseland

Det går även att se skillnader i invånares arbetsmarknadsställning utifrån födelseland. Figuren nedan visar hur stor andel invånare som är födda i eller utanför Sverige som har en utsatt, osäker, etablerad eller stark ställning på arbetsmarknaden. Statistiken är för 2022²² och uppdelad utifrån kön.

²² Detta bokslut fokuserar på år 2024. Som en följd av tillgängliga data inkluderar bokslutet även viss statistik som endast rör tidigare år. Se mer om detta i bilaga 1.

Figur 18. Andel (procent) invånare med respektive arbetsmarknadsställning, uppdelat utifrån kön och födelseland²³

Källa: SCB, bearbetad av särskild statistikverksamhet som hämtas från kommunens visualiseringsprogram Power BI

Figuren visar att en betydligt högre andel utrikesfödda invånare hade en utsatt ställning på arbetsmarknaden, jämfört med inrikes födda. Bland de utrikesfödda invånarna hade 39 procent av männen och 43 procent av kvinnorna en utsatt arbetsmarknadsstatus. Motsvarande siffror för inrikes födda invånare var 19 procent för män och 23 procent för kvinnor. I linje med detta hade 44 procent av de inrikes födda en stark ställning på arbetsmarknaden, medan detsamma endast gällde 21 procent av de utrikesfödda.

Låg ekonomiskt standard har varit stabil över tid

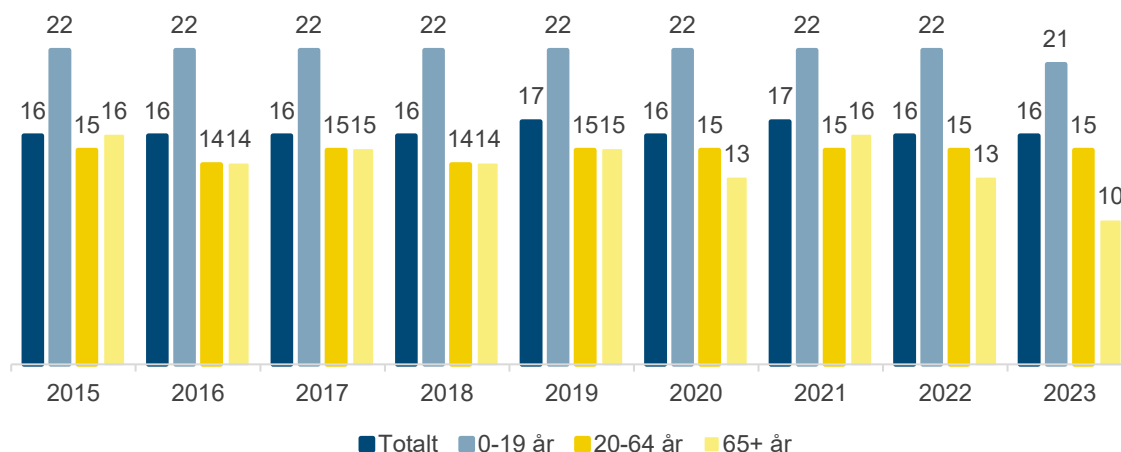
En indikator i detta målområde rör låg ekonomisk standard som här definieras som att hushållets årliga inkomst är lägre än 60 procent av medianvärdet för alla hushåll i Sverige.²⁴ Statistik visar att totalt 16 procent av invånarna i Gävle kommun ingår i hushåll

²³ Siffrorna i figuren är avrundade, varför de inte nödvändigtvis summerar till exakt 100 procent.

²⁴ Se SCB, [Andelen med låg ekonomisk standard ökar \(scb.se\)](https://www.scb.se/Andelen-med-lag-ekonomisk-standard-okar). För 2021 låg gränsen för låg ekonomisk standard för en ensamstående person på 167 000 kronor per år, motsvarande 13 000 kronor per månad.

med låg ekonomisk standard. Figuren nedan andelen invånare med låg ekonomisk standard uppdelat på åldersgrupper.

Figur 19 Andel (procent) invånare med låg ekonomisk standard, uppdelat på åldersgrupper

Källa: SCB, hämtad från Kolada

Den totala andelen invånare med låg ekonomisk standard har legat relativt konstant kring 16–17 procent under hela perioden. Den stabila totalnivån döljer två olika trender, där ekonomisk utsatthet bland barn och unga är relativt oförändrad samtidigt som den minskar bland äldre.

Barn och unga (0–19 år) har den högsta andelen med låg ekonomisk standard. Ungefär var femte person i denna grupp lever i ett hushåll med låg ekonomisk standard. Nivån har varit relativt stabil, kring 22 procent under hela perioden, förutom 2023 då den sjönk något till 21 procent. Den arbetsföra befolkningen (20–64 år) befinner sig på en mellanliggande nivå, där andelen varierar mellan 14 och 16 procent. Bland äldre befolkningen (65+ år) har andelen med låg ekonomisk standard minskat. Från att 16 procent hade låg ekonomisk standard i 2015 har andelen successivt sjunkit till 10 procent i 2023, med en tydligare minskning efter 2021.

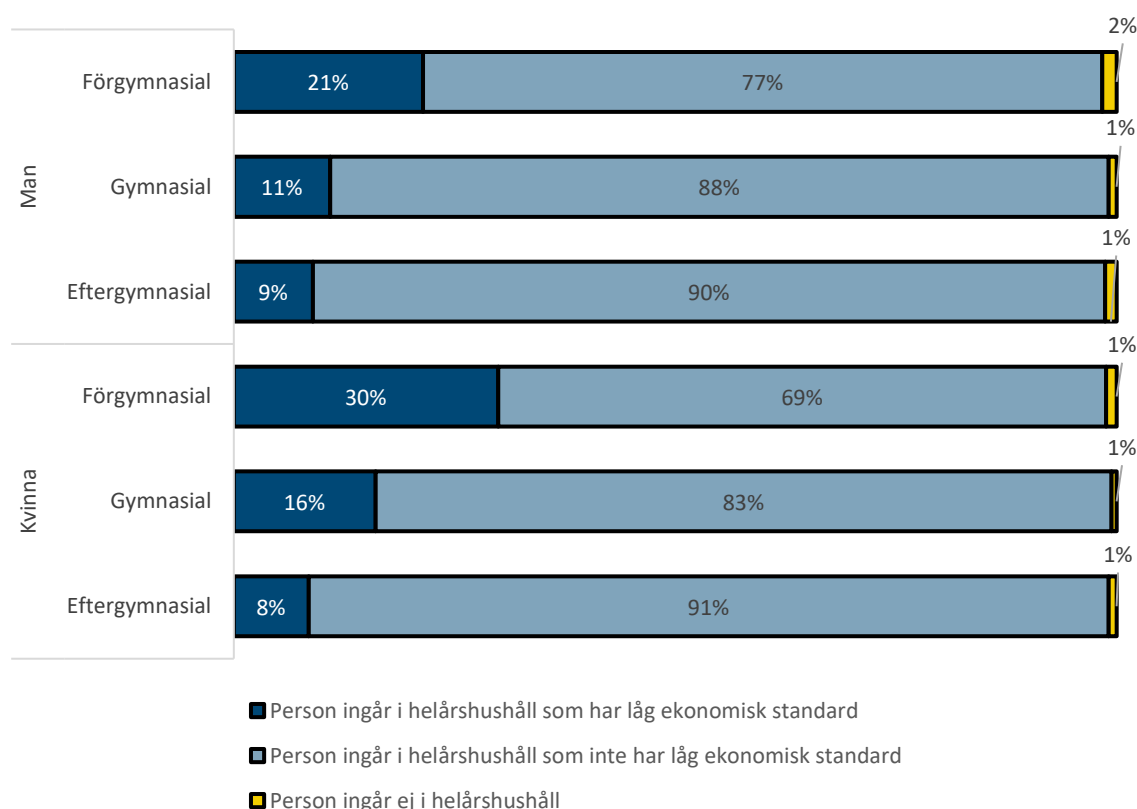
Under analysworkshopen noterar deltagarna att andelen med låg ekonomisk standard har legat relativt stabilt över tid, trots att många nyanlända tillkommit under mätperioden. Det tyder på att andra grupper samtidigt kan ha förbättrat sin ekonomiska situation. Samtidigt påpekas att vissa grupper, till exempel asylsökande med LMA-status (personer som omfattas av lagen om mottagande av asylsökande), inte ingår i statistiken trots att de ofta lever under mycket knappa ekonomiska förhållanden. Deltagarna

betonar vikten av att inte bara följa hur många som har låg ekonomisk standard, utan också hur stora klyftorna är, eftersom växande ekonomiska skillnader i befolkningen påverkar den sociala hållbarheten.

Invånarnas ekonomiska standard varierar utifrån deras bakgrund

En fördjupad indikator i detta bokslut är ekonomisk standard utifrån utbildning och kön samt uppdelat på födelseland. Figurerna nedan visar hur stor andel invånare som ingår i hushåll med eller utan låg ekonomisk standard, uppdelat utifrån utbildning och kön. Statistiken gäller 2022.²⁵

Figur 20. Andel (procent) invånare med eller utan låg ekonomisk standard, utifrån utbildningsnivå och kön²⁶

Källa: SCB, bearbetad av särskild statistikverksamhet som hämtas från kommunens visualiseringsprogram Power BI

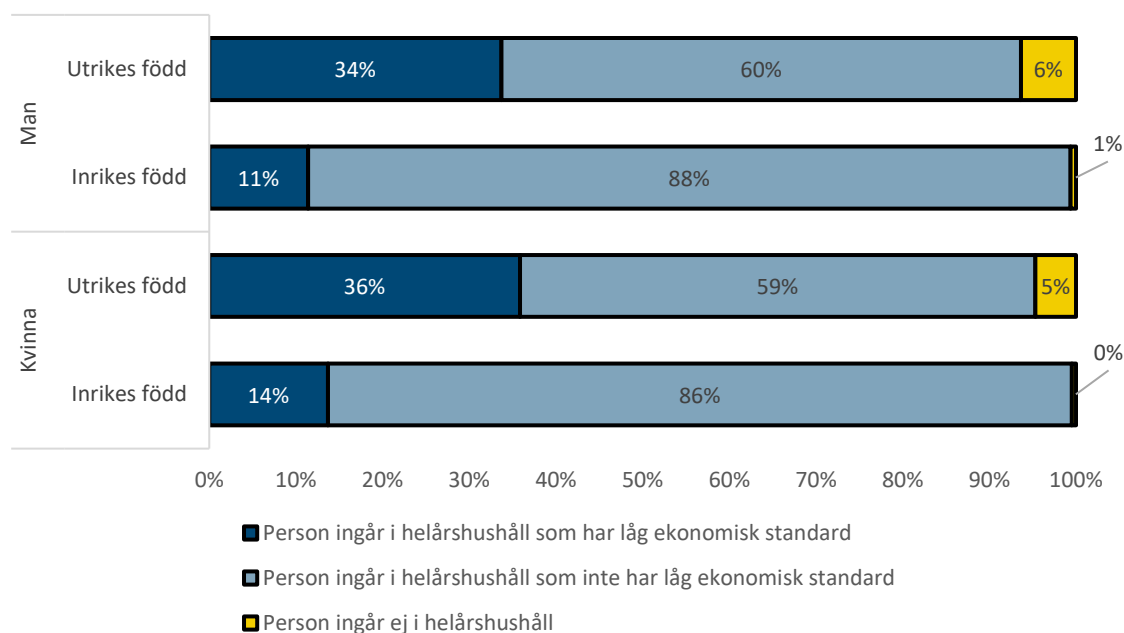
²⁵ Detta bokslut fokuserar på år 2024. Som en följd av tillgängliga data inkluderar bokslutet även viss statistik som endast rör tidigare år. Se mer om detta i bilaga 1.

²⁶ Siffrorna i figuren är avrundade, varför de inte nödvändigtvis summerar till exakt 100 procent.

Figuren visar att personer med högre utbildning också hade en högre ekonomisk standard. Bland personer med eftergymnasial utbildning levde endast 8 procent av kvinnorna och 9 procent av männen i hushåll med låg ekonomisk standard. För personer med gymnasial utbildning var motsvarande andelar 16 procent för kvinnor och 11 procent för män. Störst andel med låg ekonomisk standard återfanns bland personer med förgymnasial utbildning. I denna grupp levde 30 procent av kvinnorna och 21 procent av männen i hushåll med låg ekonomisk standard.

Invånarnas ekonomiska standard varierar även beroende på om de är födda i eller utanför Sverige. Figuren nedan visar hur stor andel invånare som ingår i hushåll med eller utan låg ekonomisk standard, utifrån födelseland och kön. Även denna statistik är för 2022.

Figur 21. Andel (procent) invånare med eller utan låg ekonomisk standard, utifrån kön och födelseland ²⁷

Källa: SCB, bearbetad av särskild statistikverksamhet som hämtas från kommunens visualiseringsprogram Power BI

Figuren visar att personer som är inrikes födda har en högre ekonomisk standard än personer som är utrikes födda. 34 procent av utrikes födda männen ingick i hushåll med låg ekonomisk standard, i kontrast till 11 procent av inrikes födda män. För utrikes födda

²⁷ Siffrorna i figuren är avrundade, varför de inte nödvändigtvis summerar till exakt 100 procent.

kvinnor hade 36 procent låg ekonomisk standard, jämfört med 14 procent av inrikes födda kvinnor.

4. Målområde delaktighet och inflytande

Det här kapitlet fokuserar på kommunens arbete inom målområdet delaktighet och inflytande. Målområdet handlar om att ge alla invånare möjlighet att vara delaktiga i samhället och ha inflytande över beslut som berör deras vardag, genom tillgängliga miljöer, tydlig information, ett inkluderande bemötande och dialog mellan kommunen och invånarna. Det finns fyra program mål för detta målområde: Gävle kommun verkar för delaktighet och reellt inflytande, Gävle är en tillgänglig kommun, Gävle kommun har ett strukturerat och gott samarbete med civilsamhället, samt Gävle kommunkoncerns verksamheter har god kunskap om och stärker respekten för nationella minoriteters rättigheter.

Inom målområdet följer bokslutet upp sju indikatorer:

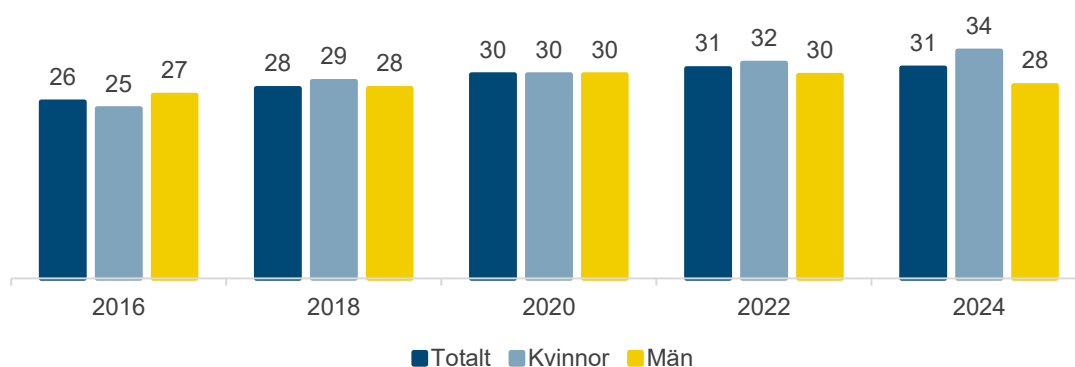
- Andel invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra
- Valdeltagande
- Valdeltagande utifrån valdistrikt
- Förtroende för kommunens politiker
- Andel invånare som upplever att möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter är bra
- Andel unga som vill vara med och påverkar i frågor som rör sin kommun
- Andel unga som anser att de har möjlighet att föra fram sina åsikter till de som bestämmer i kommunen

En ungefär lika stor andel kvinnor som män saknar tillit till andra

En indikator som speglar social sammanhållning och förtroendet mellan människor är andelen invånare i kommunen som har svårt att känna tillit till andra. Figuren nedan visar andelen invånare mellan 16 och 84 år som har uppgett att de har svårt att känna tillit till andra i Gävle kommun.²⁸

²⁸ Data i figuren baseras på en enkät som sedan 2016 genomförs vartannat år. På grund av pandemin gjordes en extra datainsamling 2021, vilket förklarar de inkluderade årtalen.

Figur 22. Andel (procent) invånare 16–84 år som har svårt att känna tillit till andra i Gävle

Källa: Hälsa på lika villkor (HLV) (genomförs av Folkhälsomyndigheten), hämtad från Kolada

Statistiken visar att andelen invånare i Gävle som har svårt att känna tillit till andra har ökat över tid. År 2016 uppgav 26 procent att de har svårt att känna tillit, jämfört med 31 procent år 2024.

Andelen har varit ungefär densamma för kvinnor och män under åren, men i 2024 års undersökning ses den tydligaste skillnaden hittills. Då uppgav 34 procent av kvinnorna att de har svårt att känna tillit, jämfört med 28 procent av männen. Ökningen över tid har också varit tydligare bland kvinnor, från 25 procent år 2016 till 34 procent 2024. Motsvarande andel bland män har legat mer stabilt.

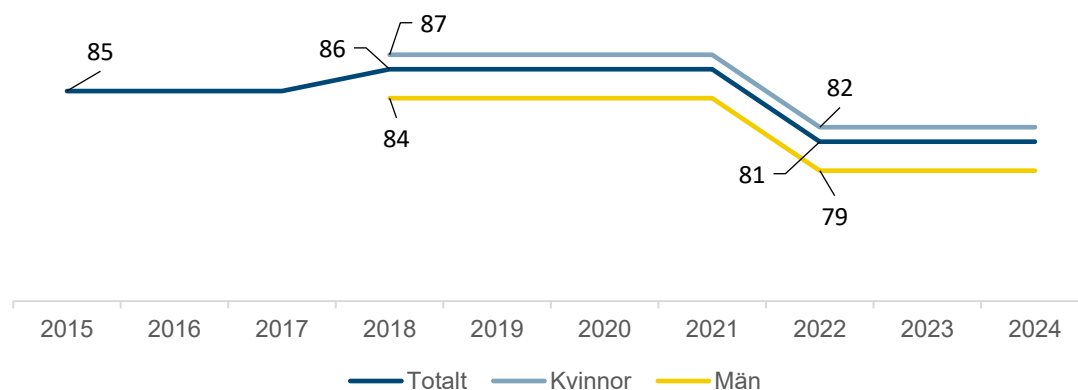
I analysworkshopen uppmärksammar flera deltagare på att en tredjedel av invånarna uppger låg tillit till andra människor. Deltagarna resonerar om i vilken utsträckning detta kan var kopplat till upplevelser av otrygghet, ensamhet och bristande sociala nätverk. I diskussionen lyfts att tillit mellan människor spelar en viktig roll för social sammanhållning och gemenskap, och att minskad tillit kan påverka möjligheten till möten och samarbete i vardagen. Flera deltagare menar också att tillit inte bara handlar om mellanmänniskliga relationer, utan även om förtroende för samhällets institutioner. Bristande tillit till exempelvis kommunen eller socialtjänsten kan göra det svårare att söka stöd eller delta i insatser. Sammantaget ses tilliten som en del av det sociala kapitalet, som bidrar till att samhället fungerar över tid.

Kvinnor har högre valdeltagande än män i Gävle

En indikator för delaktighet och inflytande är valdeltagande i kommunen. Figuren nedan visar andelen som röstade i det senaste kommunalvalet. Statistiken är uppdelad mellan

män och kvinnor i Gävle kommun, med data från perioden 2015–2024. Könsuppdelad statistik finns tillgänglig från och med valet 2018.

Figur 23. Andel (procent) invånare som röstade i senaste kommunvalet

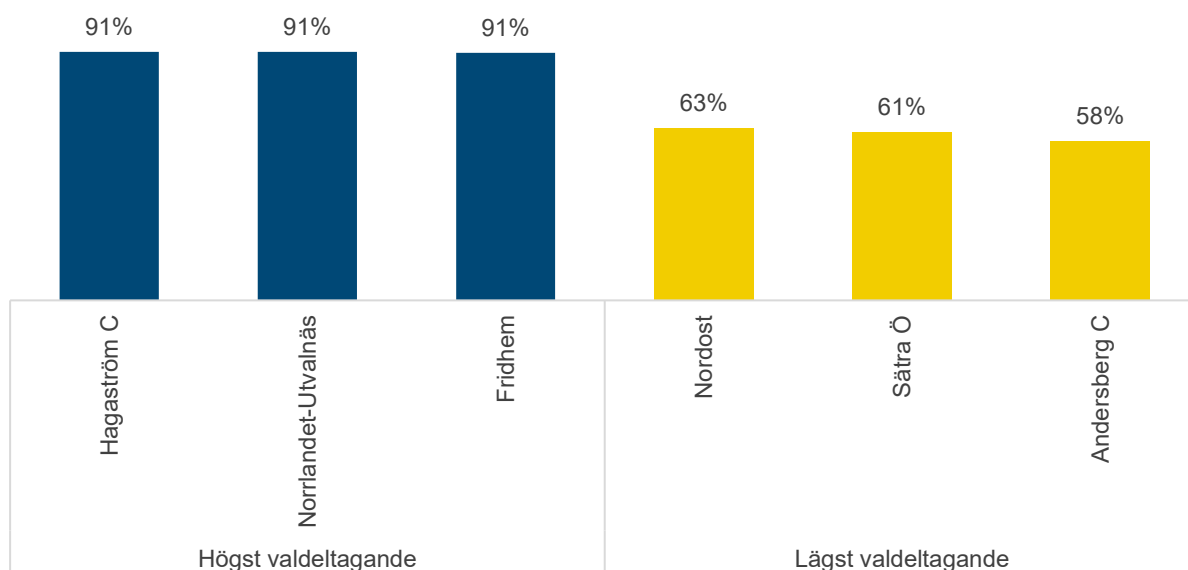
Källa: SCB, hämtad från Kolada

Som figuren visar röstade 81 procent av de röstberättigade invånarna i Gävle kommun i det senaste kommunvalet 2022. Detta var en minskning jämfört med valet 2018, då 86 procent röstade. Det finns också en könsskillnad i valdeltagandet, där kvinnor har ett högre valdeltagande än män. Vid valet 2022 röstade 82 procent av kvinnorna, medan motsvarande siffra för män var 79 procent.

Det finns stora skillnader i valdeltagande mellan olika valdistrikt

En fördjupad indikator för detta bokslut är valdeltagande utifrån geografi, i form av valdistrikt. Figuren nedan visar andelen invånare som röstade i senaste kommunalvalet, med fokus på de tre valdistrikt som hade högst respektive lägst valdeltagande. Statistiken kommer från år 2022.

Figur 24. Valdeltagande (andel procent) för de tre valdistrikt med högst respektive lägst valdeltagande

Källa: SCB, bearbetad av särskild statistikverksamhet som hämtas från kommunens visualiseringsprogram Power BI

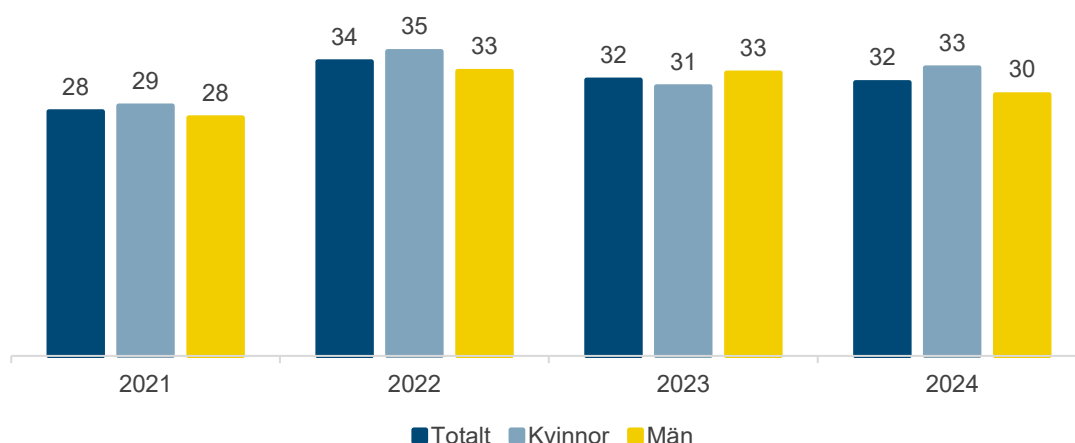
Statistiken visar att valdeltagandet skiljer sig åt mellan olika områden i kommunen. Valdeltagandet skiljer sig från 91 procent som högst – i Hagaström C, Norrlandet-Utvalnäs och Fridhem – till som lägst 58 procent i Andersberg C. Även Sättra Ö och Nordost har ett lågt valdeltagande, med 61 respektive 63 procent vardera.

Förtroendet för politiker har varit stabilt mellan 2023 och 2024

En annan indikator med koppling till delaktighet och inflytande rör invånarnas förtroende för kommunens politiker. Figuren nedan visar andelen invånare som uppger att de har förtroende för kommunens politiker för Gävle kommun för åren 2021–2024.²⁹

²⁹ Datan kommer från SCB:s medborgarundersökning. Eftersom enkäten förändrades och nya rapporteringsmetoder infördes 2021 kan resultaten från 2021 inte jämföras med resultat från tidigare år.

Figur 25. Andel (procent) invånare som uppger att de har förtroende för kommunens politiker

Källa: Medborgarundersökningen (SCB), hämtat från Kolada

Figuren visar att förtroendet för kommunens politiker har varierat något över tid. År 2021 uppgav 28 procent av invånarna att de har förtroende för kommunens politiker. Andelen ökade till 34 procent 2022, men har därefter sjunkit något. I 2024 års mätning låg förtroendet på 32 procent.

Skillnaderna mellan kvinnor och män har varit relativt små under perioden. Kvinnor har uppgett något högre förtroende än män, med undantag för 2023. År 2024 uppgav 33 procent av kvinnorna och 30 procent av männen att de har förtroende för kommunens politiker.

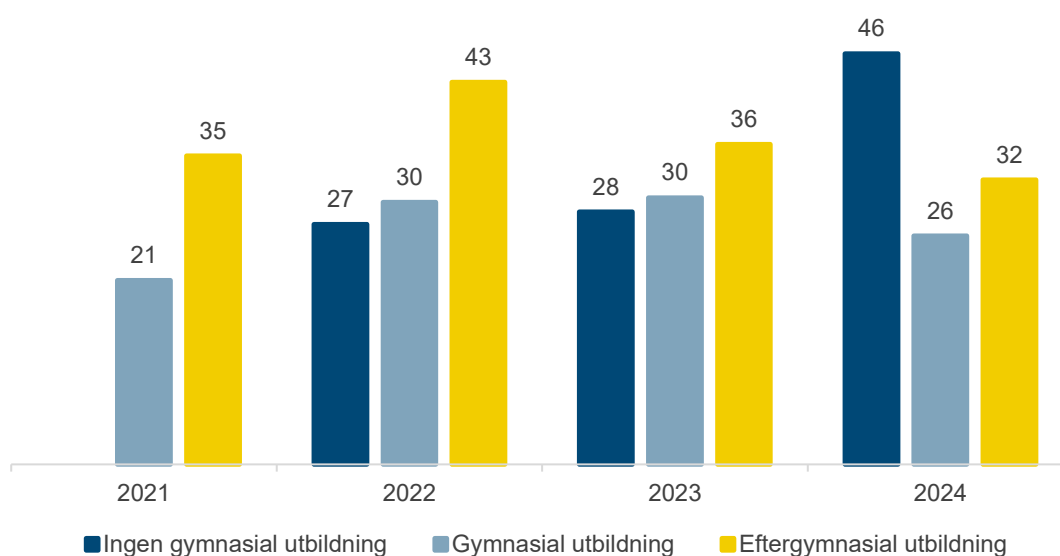
Stormöte med 118 seniorer lyfte frågor om ålderism och stöd i Gävle

Under 2024 genomförde enheten för social hållbarhet ett stormöte med 118 seniorer som en del av satsningen Äldrevänlig kommun. Syftet var att diskutera frågor om ålderism och åldersdiskriminering, sprida kunskap om vilket stöd som finns för seniorer i Gävle och informera om en pågående enkätundersökning. Bakgrunden var att ekonomiska besparingar påverkat verksamheter som seniorer själva lyfter som viktiga för ett hälsosamt åldrande. Stormötet gav också en plattform för att synliggöra och utveckla det fortsatta arbetet för ökad delaktighet och stöd till äldre i kommunen. Enkäten som följde under hösten 2024 besvarades av 675 seniorer och har bidragit med värdefull kunskap för det fortsatta arbetet med Äldrevänlig kommun.

Förtroendet för kommunens politiker har ökat bland invånare utan gymnasial utbildning

En fördjupande indikator är invånarnas förtroende för kommunens politiker uppdelat på utbildningsnivå. Figuren nedan visar andelen invånare i Gävle kommun som uppger att de har förtroende för kommunens politiker uppdelat på utbildningsnivå under åren 2021–2024.

Figur 26 Andel (procent) invånare som uppger att de har förtroende för kommunens politiker uppdelat på utbildningsnivå

Källa: Medborgarundersökningen (SCB)

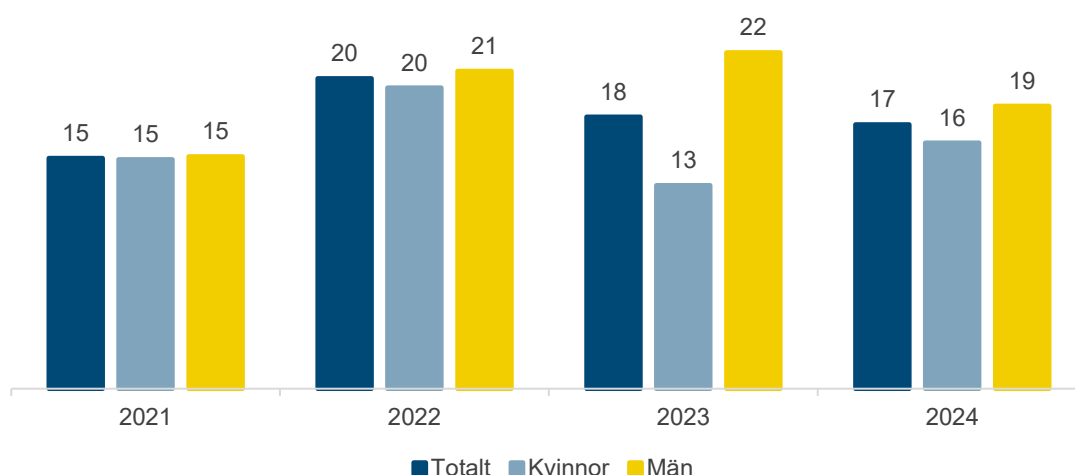
Figuren visar att förtroendet för kommunens politiker varierar beroende på utbildningsnivå. Personer med eftergymnasial utbildning uppgav genomgående högre förtroende än övriga grupper under perioden 2021–2023. År 2022 var skillnaden som störst, då 43 procent i gruppen med eftergymnasial utbildning uppgav förtroende jämfört med 27 procent i gruppen utan gymnasial utbildning.

I 2024 års mätning förändrades mönstret. Andelen med förtroende bland personer utan gymnasial utbildning ökade från 28 procent 2023 till 46 procent 2024. Samtidigt minskade andelen i gruppen med eftergymnasial utbildning från 36 procent till 32 procent. För gruppen med gymnasial utbildning har andelen legat mer stabilt över tid, mellan 26 och 30 procent.

Invånares upplevelse av möjlighet till insyn och inflytande varierar över tid

En indikator som rör delaktighet och inflytande är andel invånare som upplever att de har möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter. Figuren nedan visar andelen personer som anser att de har möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter.

Figur 27. Andel som har svarat "Helt och hållet" eller "Till stor del" på frågan "Tycker du att invånarna i din kommun har möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter"

Källa: Medborgarundersökningen (SCB), hämtat från Kolada

Som figuren visar har andelen som uppger att de har möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter varierat över tid. Mellan 2021 och 2022 ökade andelen från 15 till 20 procent, men minskade igen 2023 och låg 2024 på 17 procent totalt.

Skillnaderna mellan kvinnor och män har generellt varit små, med undantag för 2023 då 13 procent av kvinnorna upplevde att invånare har möjlighet till insyn och inflytande, jämfört med 22 procent bland män. År 2024 låg andelen på 19 procent för män och 16 procent för kvinnor.

Välfärd Gävle arbetar för att stärka delaktigheten i kultur- och fritidsaktiviteter för personer med funktionsnedsättning

Under 2024 har Välfärd Gävle fortsatt arbetet för att stärka delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning i samhället, med fokus på kultur och fritidsaktiviteter. Syftet är att alla medborgare ska kunna känna sig delaktiga i samhällslivet, leva på lika villkor och ha möjlighet att påverka sina liv. För målgruppen ställer detta särskilda krav på samhällets service, omsorg samt utbud av kultur- och fritidsaktiviteter.

Välfärd Gävle arbetar därför för att öka målgruppens möjligheter till inflytande, delaktighet och en meningsfull fritid. Arbetet omfattar att bredda utbudet av aktiviteter, skapa bättre förutsättningar för deltagande och stärka individens möjlighet att påverka fritidens innehåll. Det sker bland annat genom samarbete med föreningar och arrangörer, utveckling av aktivitetssombudens roll inom LSS samt genom att pröva och införa nya metoder och modeller som gör fritiden mer tillgänglig och inkluderande.

Kommunfullmäktige inrättar HBTQI-råd för ökad delaktighet och inkludering

Kommunfullmäktige i Gävle har beslutat att inrätta ett HBTQI-råd som samrådsorgan för att bevaka och tillvarata HBTQI-perspektivet i kommunens verksamheter. Rådet är ett öppet forum för HBTQI-personer, organisationer och engagerade individer där frågor diskuteras i en tillåtande och lättillgänglig form med låga trösklar för deltagande. Syftet är att stärka insyn och delaktighet, bidra med kunskap och erfarenheter samt utveckla kommunens verksamheter ur ett HBTQI-perspektiv.

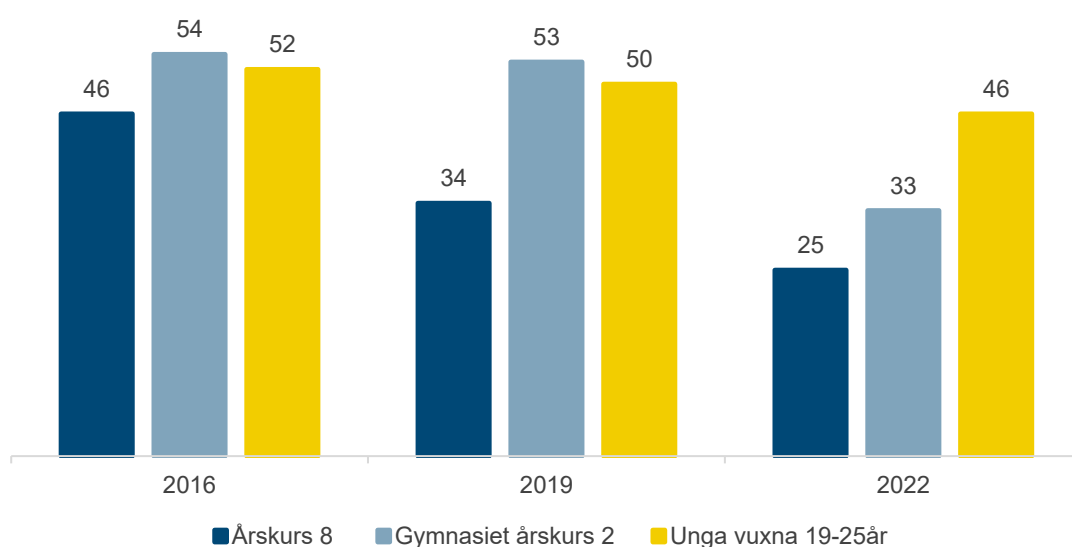
Rådet hade sina två första möten under 2024. Vid det andra mötet bjöd Gävle kommun in till dialog med Välfärd Gävle om vård och omsorg för äldre HBTQI-personer. Samtalen ledde till att kompetenshöjande insatser för personal inleddes, användandet av inkluderande symboler sattes över och ett utvecklingsarbete påbörjats i ledningsgrupper. Arbetet utgår bland annat från den webbaserade utbildningen HBTQI-kompetent bemötande i kommunala verksamheter och boken Queer äldreomsorg.

Utöver HBTQI-rådet finns i Gävle kommun även ett funktionsrättsråd, pensionärsråd, samrådsgrupp för finskt förvaltningsområde samt ett ungdomsråd (för närvarande vilande).

Ungas vilja att vara med och påverka frågor som rör Gävle har minskat över tid

En indikator med koppling till barn och ungas delaktighet och inflytande är andelen som uppger att de vill vara med och påverka i frågor som rör sin kommun. Figuren nedan visar andelen unga som anser att de vill vara delaktiga i frågor som rör Gävle kommun. Figuren visar data för 2016, 2019 och 2022 och varje år är fördelad på tre åldersgrupper: elever i årskurs 8, gymnasiets årskurs 2 och unga vuxna 19–25 år.³⁰

Figur 28. Andel (procent) unga som anser att de vill vara med och påverkar i frågor som rör sin kommun

Källa: LUPP

Figuren visar att andelen unga som vill vara med och påverka har sjunkit i samtliga åldersgrupper från 2016 till 2022. I årskurs 8 har andelen minskat från 46 procent till 25 procent. Bland gymnasieelever i årskurs 2 har andelen minskat från 54 procent till 33 procent. Även bland unga vuxna i åldern 19–25 år har viljan att påverka minskat, från 52 procent år 2016 till 46 procent år 2022.

Figuren visar också att viljan att påverka tycks öka med ålder. År 2022 uppgav 46 procent av de unga vuxna att de vill vara med och påverka, jämfört med 33 procent av gymnasieeleverna i årskurs 2 och 25 procent av eleverna i årskurs 8. Detta mönster är finns även i tidigare mätningar, men är inte lika tydligt som för 2022.

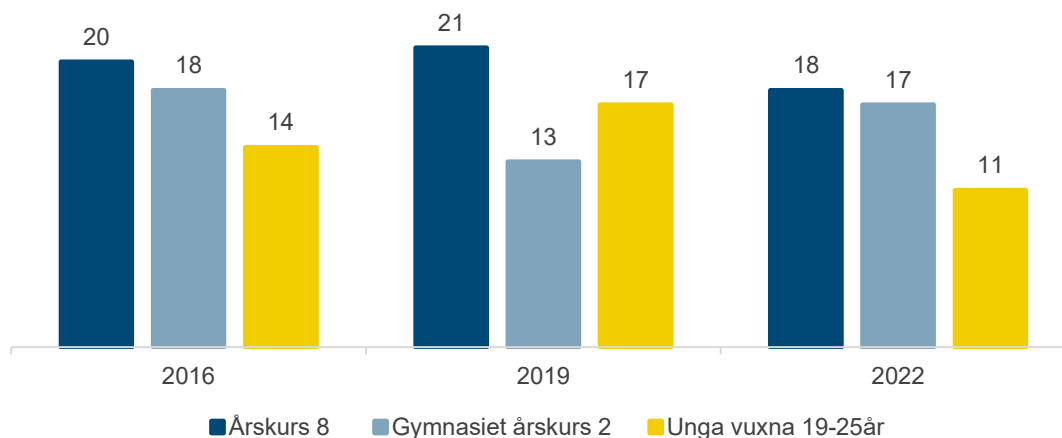
³⁰ Uppgifterna kommer från LUPP-enkäten, som genomförs ungefär vartannat till vart tredje år.

Andelen unga som vill vara med och påverka frågor som rör ens kommun har sjunkit i samtliga åldersgrupper sedan 2016, något som ses på med oro av workshopdeltagarna. Det framhålls att det kan finnas skillnader mellan grupper av unga, och att socioekonomisk bakgrund sannolikt påverkar i vilken grad man känner vilja att göra sin röst hörd. Samtidigt diskuteras om frågans formulering kan påverka resultatet. Flera deltagare menar att begreppet "kommunen" kan upplevas abstrakt eller ointressant, särskilt för unga, och att andra formuleringar – till exempel kopplade till fritid eller närmiljö – skulle kunna fånga engagemanget bättre. Detta förklarar dock inte varför en minskning har skett i samtliga åldersgrupper.

Ungas upplevelse av möjligheten att föra fram sin åsikt minskar med åldern

En annan indikator kopplad till barn och ungas delaktighet och inflytande är upplevelsen av att kunna föra fram sina åsikter till beslutsfattare i kommunen. Figuren nedan visar andelen unga som uppger att de har "mycket stora" eller "ganska stora" möjligheter att göra sin röst hörd. Statistiken gäller 2016, 2019 och 2022, och varje år är fördelad på tre åldersgrupper: elever i årskurs 8, gymnasiet årskurs 2 samt unga vuxna i åldern 19–25 år.³¹

Figur 29. Andel (procent) unga som anser att de har "mycket stora" eller "ganska stora" möjligheter att föra fram sina åsikter till de som bestämmer i kommunen

Källa: LUPP

³¹ Uppgifterna kommer från LUPP-enkäten, som genomförs ungefär vartannat till vart tredje år.

Statistiken visar att andelen unga som anser att de har möjligheter att föra fram sina åsikter till de som bestämmer i kommunen har varierat över tid. I årskurs 8 har andelen legat relativt stabilt mellan 18 och 21 procent under perioden 2016–2022. För gymnasieelever i årskurs 2 har andelen varierat mer, från 13 procent år 2019 till 17 procent år 2022. Bland unga vuxna i åldern 19–25 år har andelen varit något lägre, och minskat från 14 procent 2016 till 11 procent 2022.

Figuren tyder också på att upplevelsen av att kunna påverka minskar med stigande ålder. År 2022 uppgav 18 procent av elever i årskurs 8 att de har möjlighet att föra fram sina åsikter, jämfört med 17 procent av gymnasieelever och 11 procent av unga vuxna. Liknande mönster går igen i tidigare mätningar.

5. Slutsatser och rekommendationer

Detta kapitel innehåller Rambolls slutsatser av arbetet med årets bokslut. Kapitlet innefattar också ett antal rekommendationer för det fortsatta arbetet. Slutsatserna bygger både på årets datainsamling och på de lärdomar som framkommit i boksluten för 2022 och 2023. På så sätt knyter vi an till teman som återkommit över tid och som fortsatt är relevanta, exempelvis frågor om programmets kännedom och funktion som styrinstrument. Samtidigt lyfter vi fram nya spår som är specifika för 2024 års bokslut. Genom att sätta årets resultat i ett längre perspektiv blir det möjligt att identifiera både kvarstående utmaningar och nya utvecklingsmöjligheter.

Sammanfattning

Utifrån bokslutet drar Ramboll följande slutsatser:

- Vissa utfall är stabila över tid, men skillnader mellan grupper kvarstår
- Gävle kommun har gjort viktiga framsteg i det datadrivna arbetet med social hållbarhet
- Programmet används inte som ett styrinstrument för kommunens verksamheter

Vi lämnar följande rekommendationer till Gävle kommun:

- Effektivisera och fördjupa uppföljningen av det sociala hållbarhetsprogrammet
- Utveckla programmets roll som styrdokument
- Stärk beslutsfattares kunskap om det sociala investeringsperspektivet

Ramboll drar tre slutsatser

Ramboll drar tre slutsatser om arbetet med social hållbarhet och det sociala hållbarhetsprogrammet i Gävle kommun.

Vissa utfall är stabila över tid, men skillnader mellan grupper kvarstår

Utifrån detta bokslut drar Ramboll slutsatsen att Gävle, i likhet med utvecklingen på nationell nivå, står inför vissa utmaningar kopplade till ojämlikhet i invånarnas livsvillkor. Årets bokslut syftar till att belysa hur dessa skillnader tar sig uttryck lokalt och ger en samlad bild av hur det är att leva i Gävle idag. Vi ser att vissa utfall på indikatorerna är stabila på totalnivå, men att skillnader mellan grupper består och i vissa fall riskerar att förstärkas. Särskilt framträdande är skillnader i ekonomiska villkor mellan olika hushållstyper, skillnader i hälsa mellan kvinnor och män samt skillnader i utbildningsresultat kopplade till socioekonomi. Dessa skillnader indikerar att ojämlikhet i livsvillkor är en fortsatt utmaning för kommunen.

När det gäller ekonomi har andelen invånare med låg ekonomisk standard legat på en relativt stabil nivå över tid. Andelen barn i hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd har till och med minskat något. Dock kan vi utifrån tillgängliga data inte uttala oss om huruvida klyftorna mellan de som har mest och minst har ökat eller minskat. Dessutom finns det grupper av barn som inte syns i indikatorn men som trots det lever i ekonomisk utsatthet, exempelvis barn till ensamstående föräldrar med låg inkomst eller barn till föräldrar med stora skulder. Årets bokslut visar vidare att låg ekonomisk standard är vanligare bland barnfamiljer än bland befolkningen i stort. Den är också vanligare bland personer med lägre utbildningsnivå, och mest förekommande bland kvinnor med förgymnasial utbildning. Utifrån födelseregion ser vi dessutom att låg ekonomisk standard är vanligare bland utrikes födda, både kvinnor och män.

När det gäller hälsa ser vi att kvinnor skattar både sitt fysiska och sitt psykiska välbefinnande lägre än män. Skillnaden i självskattat hälsotillstånd mellan könen har också ökat över tid, från två till tretton procentenheter. Det är sannolikt att det också finns stora skillnader inom gruppen kvinnor, men det går inte att uttala sig om utifrån de data som finns i detta bokslut.

Inom utbildning har andelen elever i årskurs 9 som är behöriga till gymnasiets yrkesprogram legat stabilt över tid. Bakom totalsiffran finns dock skillnader beroende på socioekonomi. Barn till föräldrar med eftergymnasial utbildning når i högre grad behörighet till yrkesprogram än barn till föräldrar med förgymnasial eller gymnasial utbildning, och resultaten varierar dessutom mellan skolor. Detta visar att utbildningsförutsättningarna inte är likvärdiga för alla barn i Gävle och att socioekonomisk bakgrund har stor betydelse för skolresultaten.

Gävle kommun har gjort viktiga framsteg i det datadrivna arbetet med social hållbarhet

Ramboll drar vidare slutsatsen att Gävle kommun har gjort viktiga framsteg i utvecklingen och användningen av statistik och indikatorer. Rambolls bild är att arbetet med att ta fram, sammanställa och visualisera statistik på ett systematiskt sätt med hjälp av Power BI kan skapa betydande värde genom att ge verksamheterna en tydligare bild av nuläget, både i stort och för olika grupper av invånare, och därmed öka förmågan att rikta insatser dit behoven är som störst. De fördjupade indikatorerna som presenteras i detta bokslut om exempelvis utbildning, arbetsmarknad och ekonomisk standard ger viktiga insikter och en mer nyanserad bild av invånarnas villkor.

Samtidigt ser Ramboll att det finns utvecklingspotential inom området då många indikatorer i bokslutet fortfarande presenterar en begränsad bild av läget. När resultaten presenteras på aggregerad nivå riskerar skillnader mellan grupper att döljas, vilket gör det svårt för kommunen att dra korrekta slutsatser om vilka grupper som är mest utsatta och varför. Exempelvis visar årets bokslut att en betydligt större andel kvinnor än män undviker att gå ut ensamma av rädsla för att bli överfallna. Denna indikator visar dock inte skillnader mellan grupper av kvinnor, till exempel baserat på bostadsområde eller födelseregion. En sådan finfördelning hade gett värdefull information om det finns intersektionella aspekter att ta hänsyn till i framtagandet av lämpliga åtgärder.

Behovet av en större finfördelning gäller också där statistiken redan idag bryts ned till viss del. Ett exempel är indelningen mellan inrikes- och utrikesfödda, som ofta ger en förenklad bild av ojämlika livsvillkor. Indelningen tydliggör inte de strukturella hinder som även många inrikesfödda med utländsk bakgrund möter. För att kunna beskriva skillnader mer rättvisande kan andra kategoriseringar användas, såsom födelseregion eller begreppet "utländsk bakgrund", som bättre kan synliggöra hur strukturella hinder tar sig uttryck i olika grupper.

Begränsningen handlar dock inte bara om brist på nedbrytning. Indikatorerna ger i dag begränsad kunskap om varför utvecklingen ser ut som den gör eller hur olika utmaningar hänger samman. Att det finns skillnader i exempelvis ekonomi, hälsa och utbildning framgår tydligt, men statistiken fångar inte mekanismerna bakom eller hur dessa områden påverkar varandra. Därmed blir det svårt att förstå de bakomliggande orsakerna till ojämlikhet och att identifiera vilka insatser som ger störst effekt.

Vidare anser Ramboll också att målområdet icke-diskriminering är särskilt utmanande gällande indikatorernas användbarhet, då flera indikatorer har brister i både datakvalitet och relevans. För att stärka uppföljningen inom detta område finns behov av att pröva andra typer av indikatorer som bättre fångar diskrimineringens olika uttryck.

Programmet används inte som ett styrinstrument för kommunens verksamheter

Ramboll drar slutsatsen att det sociala hållbarhetsprogrammet ännu inte fungerar som ett tydligt styrinstrument för kommunens verksamheter. I boksluten för 2022 och 2023 framhölls att programmet inte varit välkänt bland de medarbetare och chefer som intervjuats, vilket försvårar möjligheten att omsätta målen i praktiskt arbete. I 2023 års bokslut drogs också slutsatsen att programmets styrning behöver utvecklas, för att tydliggöra hur verksamheterna ska förhålla sig till målen och hur dessa ska samspela med andra styrdokument. Även om årets bokslut inte har haft styrningen som fokus, är Rambolls bild, efter dialog med uppdragsgivaren, att dessa utmaningar kvarstår. Kunskapen om programmets innehåll är fortsatt begränsad, målen är inte integrerade i budgetprocessen och det saknas en tydlig styrmodell som ger konkreta signaler till verksamheterna. Sammantaget innebär detta att programmet hamnar i ett mellanläge mellan ett styr- och ett policydokument. Denna otydlighet riskerar att försvåra genomförandet och minska programmets genomslag i verksamheterna.

Vi lämnar även tre rekommendationer

För att ytterligare utveckla arbetet med social hållbarhet lämnar Ramboll tre rekommendationer till Gävle kommun.

Effektivisera och fördjupa uppföljningen av det sociala hållbarhetsprogrammet

Ramboll rekommenderar att Gävle kommun vidareutvecklar uppföljningen av det sociala hållbarhetsprogrammet för att skapa ett mer träffsäkert underlag för styrning och prioriteringar. Ett sätt att göra detta är att fördjupa indikatorerna genom fler indelningsgrunder, till exempel genom att kombinera kön med födelseregion eller socioekonomi. På så sätt kan skillnader mellan grupper synliggöras tydligare och ligga till grund för mer riktade insatser. Inom målområdet icke-diskriminering finns en särskild

utvecklingspotential, eftersom indikatorerna i dag inte omfattar alla diskrimineringsgrunder. Här kan det vara värdefullt att på sikt belysa fler aspekter av invånares livsvillkor – såsom religion, funktionsnedsättning eller sexuell läggning – men det kräver noggranna juridiska och etiska överväganden kring vad som är möjligt och lämpligt att kartlägga. Ramboll ser att Power BI kan vara ett viktigt verktyg i detta utvecklingsarbete, eftersom det gör det möjligt att kombinera och visualisera de indelningsgrunder som faktiskt är tillgängliga på ett överskådligt sätt. På så sätt kan kommunen få en tydligare bild av hur olika former av diskriminering samspelar och påverkar människors livsvillkor.

Ramboll menar också att det finns stor potential i att använda Power BI för att effektivisera själva uppföljningsprocessen. Om insamling, sammanställning och visualisering av indikatorer i större utsträckning sker automatiserat kan tid frigöras från manuella moment. Den frigjorda tiden kan i sin tur användas till kvalitativa fördjupningar, vilket gör uppföljningen mer användbar och ger en djupare förståelse för resultaten.

För att förklara varför skillnader ser ut som de gör behöver den kvantitativa statistiken kompletteras med andra metoder. Ramboll ser därför ett stort värde i en mixed methods-ansats, där indikatorerna kompletteras med en årlig kvalitativ fördjupning inom ett utvalt område eller för en särskild målgrupp. En sådan fördjupning kan ge en mer nyanserad bild av de mönster som indikatorerna visar, och synliggöra de bakomliggande orsakerna. Genom att ta del av invånares erfarenheter och upplevelser, och samtidigt samla in kunskap från tjänstepersoner som arbetar nära målgruppen, kan kommunen fånga både vardagsperspektivet och verksamheternas bild av lokala utmaningar och lösningar. På så sätt kan uppföljningen både effektiviseras och fördjupas, och bidra med mer användbar kunskap till arbetet för social hållbarhet.

Utveckla programmets roll som styrdokument

Rambolls andra rekommendation handlar om att vidareutveckla det sociala hållbarhetsprogrammets roll som styrdokument i organisationen. Genom att integrera programmets mål i kommunens ordinarie styr- och ledningsprocesser kan programmets prioriteringar i högre grad få genomslag i verksamheternas vardag. När målen blir en naturlig del av verksamhetsplanering och budget ges bättre förutsättningar för att programmets inriktning ska påverka resursfördelning och prioriteringar i praktiken.

Ett viktigt steg i denna riktning är att de övergripande målområdena om trygghet, jämlikhet, delaktighet och icke-diskriminering bryts ned till operativa mål för varje sektor. På så sätt kan varje sektor översätta programmets inriktning till sin egen vardag och göra det mer konkret och relevant i det dagliga arbetet.

Ramboll ser också ett värde i att resultaten i bokslutets indikatorer i högre grad kopplas till planerade åtgärder. Uppföljningen bör inte enbart beskriva nuläget, utan också ge förutsättningar att förstå både orsaker och konsekvenser av de utmaningar som identifieras. På så sätt kan uppföljningen fungera som en brygga till det fortsatta utvecklingsarbetet. Om indikatorerna exempelvis visar skillnader i skolresultat kan detta både belysa bakomliggande faktorer och ligga till grund för riktade pedagogiska insatser eller en mer jämlik resursfördelning mellan skolor. När indikatorernas resultat leder till konkreta aktiviteter ökar programmets relevans och genomslag i verksamheterna.

Ytterligare ett sätt att stärka programmets position är att tydligare koppla det till de lagar som redan styr kommunens arbete. Under programmets paraply ryms flera områden som är lagstadgade, såsom barnkonventionen, diskrimineringslagen, nationella minoriteters rättigheter och skollagens krav på likvärdig utbildning. Genom att framhäva kopplingen mellan programmets mål, indikatorernas resultat och det lagstadgade uppdraget kan programmets tyngd och legitimitet öka. Programmet blir då inte bara ett uttryck för politiska ambitioner, utan också ett verktyg för att säkerställa regelefterlevnad. Detta kan i sin tur stärka känslan av ägandeskap bland chefer och medarbetare och underlätta att programmets frågor får genomslag i budget- och styrprocesser.

Stärk beslutsfattares kunskap om det sociala investeringsperspektivet

Rambolls tredje rekommendation handlar om att ytterligare stärka det sociala hållbarhetsprogrammets genomslag genom att utveckla kunskapen om det sociala investeringsperspektivet bland kommunens beslutsfattare. En gemensam förståelse för denna logik kan bidra till att programmets frågor blir en naturlig del av kommunens långsiktiga styrning och prioriteringar.

Det sociala investeringsperspektivet utgår från att tidiga insatser mot sociala problem inte bara har ett stort mänskligt värde, utan även kan förebygga framtida samhällskostnader. Sambandet mellan livsvillkor och ekonomi är centralt: ojämlikhet inom områden som hälsa, utbildning, arbete och trygghet skapar på sikt utmaningar för

kommunen, medan jämlikare villkor stärker både individernas livschanser och kommunens utveckling.

Genom att betrakta insatser för att stärka social hållbarhet som en investering – på samma sätt som satsningar på exempelvis infrastruktur – blir det tydligare hur åtgärder i dag kan skapa positiva effekter över tid. Ramboll rekommenderar därför att kommunen stärker beslutsfattarnas kunskap om det sociala investeringsperspektivet, för att ytterligare förankra programmets betydelse och säkerställa att social hållbarhet genomsyrar kommunens processer och beslut.

Bilaga 1 – Metodbeskrivningar

I denna bilaga finns mer detaljerade metodbeskrivningar. Först finns en lista över de funktioner som medverkat i gruppintervjuerna för bokslutet. Därefter följer beskrivningar av den kvantitativa analys som har ingått i bokslutet. Sist i bilagan finns ett avsnitt med definitioner av indikatorn för invånarnas ställning på arbetsmarknaden.

Deltagare i analysworkshop

Kvalitetsutvecklare/utredare, Utbildning Gävle

Utvecklingschef, Valfärd Gävle

Kontorschef på förebyggande och kompetens, Valfärd Gävle

Strateg, Styrning och stöd Gävle (1)

Strateg, Styrning och stöd Gävle (2)

Kommunikationsstrateg, Styrning och Stöd Gävle

Samordnare, Brottsförebyggarna Gävle

Urvalet av indikatorer har gjorts i nära dialog med Gävle kommun

I detta bokslut har valet av indikatorer styrts av två urvalsgrunder. Den första är att indikatorerna valts ut utifrån perspektivet *Hur mår Gävle?* Perspektivet syftar till att ge en samlad bild av hur det är att leva i Gävle idag, med invånarnas livsvillkor och upplevelser i centrum. Det innebär att vi har valt indikatorer som beskriver faktiska livsvillkor, såsom ekonomisk standard, boendeförhållanden och utbildningsnivå. Dessa kompletteras med indikatorer som fångar subjektiva upplevelser, till exempel självskattad hälsa, känslan av trygghet och tillit till andra. Indikatorer som synliggör skillnader mellan grupper, utifrån exempelvis kön, bakgrund eller ålder, är särskilt relevanta i ett *Hur mår Gävle?*-perspektiv. Däremot har indikatorer som i första hand fokuserar på till exempel interna processer eller organisatorisk uppföljning bedömts som mindre relevanta och har därför valts bort.

Den andra utgångspunkten för urvalet är att bokslutet ska utgöra en brygga mot det reviderade hållbarhetsprogrammet för 2025. Det tidigare programmet togs fram för perioden 2019–2023, men förlängdes till att även gälla för 2024. Inför 2025 har programmet reviderats med nya indikatorer, uppdaterade begreppsdefinitioner och ett tydligare uttryck för programmets inriktning. Mot denna bakgrund har vi i årets bokslut valt ut indikatorer som följer med från det tidigare programmet in i det reviderade

programmet. Således är vissa indikatorer i årets bokslut desamma som 2023 års bokslut och där det har varit möjligt har dessa uppdaterats med nya data. Samtidigt har vissa av de nya indikatorerna från det reviderade programmet också inkluderats i årets bokslut. I figuren nedan framgår vilka indikatorer som valdes ut och om de kommer från det tidigare programmet, det reviderade eller om det är en fördjupande indikator (se mer om det i kapitel 1 samt genomgående i bokslutet).

För att bidra med ytterligare insikter om kommunens nuläge för social hållbarhet innefattar bokslutet dessutom flera fördjupade indikatorer. Dessa är hämtade från kommunens pågående utvecklingsarbete kring statistik, bland annat i det digitala visualiseringsprogrammet Power BI. Några av de fördjupade indikatorerna finns även som indikatorer i hållbarhetsprogrammet, men där datan i Power BI möjliggör fler skärningar. Syftet med de fördjupade indikatorerna är att ge en mer nyanserad bild av några delar i programmet, genom att synliggöra skillnader mellan olika grupper utifrån till exempel utbildningsnivå eller bakgrund. Urvalet av fördjupade indikatorer har utgått från tillgången till relevanta sådana via Power BI. I nuläget finns endast statistik som rör några av de målområden och program mål som finns i hållbarhetsprogrammet. Arbetet med att sammanställa och visualisera statistik i Power BI är dock pågående, varför det successivt tillkommer ny statistik som kan användas framöver.

I tabell 1 redovisas samtliga indikatorer som valts ut till bokslutet, samt om de kommer från det sociala hållbarhetsprogrammet 2019–2024, det reviderade sociala hållbarhetsprogrammet för 2025 eller om det är en fördjupad indikator.

Tabell 1 Samtliga indikatorer i bokslutet och deras koppling till program

Målområde	Indikator	Ursprung
Trygghet	Andel invånare som avstår att gå ut ensam	SHP 2019–2024
	Antal anmälda våldsbrott i kommunen, antal/100 000 invånare	SHP 2019–2024
	Andel barn i befolkningen som ingår i familjer med långvarigt försörjningsstöd	SHP 2019–2024
	Barn och ungas skattning om livet, åk 4 och åk 7	SHP 2025
	Verkställda vräkningar/avhysningar som berör barn och vuxna antal/100 000 invånare	SHP 2019–2024

	Andelen som saknar emotionellt och praktiskt stöd	SHP 2025
Jämställda och jämlika villkor	Utbildningsnivå	SHB 2019–2024
	Utbildningsnivå utifrån födelseregion	Fördjupad
	Invånare 16–84 år med bra självskattat hälsotillstånd	SHP 2019–2024
	Invånare 16–84 år med gott psykiskt välbefinnande	SHP 2025
	Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram	SHP 2019–2024
	Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram utifrån skola och föräldrarnas utbildningsnivå	Fördjupad
	Låg ekonomisk standard fördelat på ålder	SHP 2019–2024
	Låg ekonomisk standard fördelat på utbildningsnivå och födelseland	Fördjupad
	Ställning på arbetsmarknaden	SHP 2025
	Ställning på arbetsmarknaden utifrån utbildningsnivå och födelseland	Fördjupad
	Andel invånare 16–24 år som varken studerar eller arbetar	SHP 2019–2024
	Andel barn inskrivna i förskolan	SHP 2025
Delaktighet och inflytande	Andel invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra	SHP 2019–2024
	Förtroende för kommunens politiker	SHP 2019–2024
	Andel unga som vill vara med och påverkar i frågor som rör sin kommun	SHP 2025
	Andel unga som anser att de har möjlighet att föra fram sina åsikter till de som bestämmer i kommunen	SHP 2025
	Andel invånare som upplever att möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter är bra	SHP 2025

	Valdeltagande, val till kommunfullmäktige	SHP 2019–2024
	Valdeltagande utifrån valdistrikt	Fördjupad

För att göra ett relevant urval av indikatorer tog Gävle kommun fram ett första förslag. Indikatorerna färgkodades utifrån prioritering där grön stod för högre prioritet och gul för lägre. Prioriteringen baserades på de två ovan nämnda principerna. Ramboll tog därefter vidare arbetet och tog fram ett nytt utkast, där indikatorerna bedömdes utifrån kommunens prioriteringar, indikatorernas förklaringsvärde i relation till bokslutets fokus samt tillgången på statistik. Efter genomfört urval, med färdiga förändringar och tillägg, beslutade Ramboll och Gävle kommun gemensamt om det slutgiltiga urvalet. Ramboll inhämtade därefter relevant statistik från Kolada, Statistiska centralbyrån (SCB) och andra datakällor.

Indikatorerna visar förändring över tid för Gävle kommun

Bokslutet inkluderar statistik för indikatorerna i hållbarhetsprogrammet för åren 2015–2024. Det bygger vidare på tidsserien från bokslutet för 2023, som var det första bokslutet som omfattade en så lång period. Syftet med tidsserien är att synliggöra eventuella förändringar över tid vilket är viktigt eftersom arbetet med social hållbarhet ofta är komplext och det kan ta tid innan resultaten av genomförda insatser syns. Ytterligare motiv till att visa utvecklingen från 2015 är att det sociala hållbarhetsprogrammet utformades med utgångspunkt i statistik från 2015.

För de fördjupade indikatorerna, som är hämtade från Power BI, synliggörs inte utveckling över tid utan statusen för ett visst år. Vid tidpunkten för datautdrag till bokslutet var den senaste tillgängliga datan i Power BI från 2022 eller 2023, vilket är anledningen till att den används i bokslutet även om fokus i övrigt ligger på 2024. Det finns även data för tidigare år, men vi väljer att endast inkludera den senaste datan för 2022 eller 2023. Det beror på att flera av de fördjupande indikatorerna redovisas med flera skärningar samtidigt, till exempel utbildningsnivå utifrån kön och födelseregion. Det skulle därför vara svårt att också lägga till ett tidsperspektiv utan att indikatorn blir svårtolkad och flyttar fokus från syftet med de fördjupande indikatorerna, som är att visa skillnader mellan grupper. Därtill rör indikatorerna ofta långsamma förändringar, vilket gör att vi bedömer att en jämförelse mellan enstaka år inte skulle ge något ytterligare analysvärde i det här fallet.

I tidigare bokslut inkluderades statistik för respektive indikator för både Gävle kommun och ett genomsnitt för övriga riket. Syftet med detta var att möjliggöra jämförelser och sätta de olika siffrorna i perspektiv. I 2024 års bokslut inkluderar vi endast statistik för Gävle kommun. Det beror på att jämförelser med det nationella genomsnittet inte bedömdes tillföra tillräckligt analysvärde i årets bokslut. Det kan finnas många olika orsaker till att siffror för Gävle kommun liknar eller skiljer sig från riket, och utan en mer djupgående analys går det inte att säga vad skillnaderna beror på. Statistiken ger därför inte underlag för entydiga jämförelser mellan Gävle och det nationella genomsnittet; det saknas tillräcklig statistisk grund för att med säkerhet dra sådana slutsatser. Mot bakgrund av detta har vi valt att i stället rikta fokus mot att beskriva läget i Gävle kommun

Flera indikatorer utgår från SCB:s medborgarundersökning som förändrades 2021

Flera indikatorer i bokslutet utgår från medborgarundersökningen, som genomförs varje år av SCB. Urvalet till medborgarundersökningen görs genom ett slumpmässigt representativt urval av kommuninvånarna, med målet att närma sig de korrekta svarsandelarna så mycket som möjligt utan att behöva skicka enkäten till samtliga invånare i Gävle kommun.

2021 genomförde SCB vissa förändringar av medborgarundersökningen. Detta resulterade i förändrade frågor och svarsskalor, där svaren från 2021 redovisas i andelar. Som en konsekvens kunde indikatorer baserade på index inte längre redovisas och vissa indikatorer var tvungna att ses över och ersättas, där det var möjligt. Detta påverkade även möjligheten att redovisa indikatorer baserade på medborgarundersökningen före 2021.

Definitioner av ställning på arbetsmarknaden

I kapitel 3 om jämställda och jämlika villkor finns en indikator som rör invånarnas ställning på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsställningen delas här in i fyra kategorier, med följande definitioner:

- Stark: Över eller lika med övre inkomstgräns, ingen arbetslöshetstid, ej klassad som studerande.
- Etablerad: Över eller lika med medelinkomstgräns, ingen arbetslöshetstid, ej klassad som studerande.

- Osäker: Över eller lika med lägre inkomstgräns, ingen arbetslöshetstid, ej klassad som studerande eller över eller lika med medelinkomstgräns, arbetslös mindre än eller lika med 9 månader, ej klassad som studerande.
- Utsatt: Under lägre inkomstgräns, ingen arbetslöshetstid, ej klassad som studerande eller under medelinkomstgräns, arbetslös mindre än eller lika med 9 månader, ej klassad som studerande eller arbetslös mer än 9 månader, ej klassad som studerande.

Indikatorn är utvecklad av Ramboll i ett separat uppdrag för Gävle kommun. För att ge användbara indikatorer med bred täckning har Ramboll utgått från hur indikatorerna kan beskriva en individs ställning på arbetsmarknaden. Den primära indikatorn som Ramboll har definierat baseras på invånarnas förvärvsinkomst och arbetslöshetstid. Kategoriseringarna har tagits fram i samråd med Gävle kommun och liknar SCB:s etableringsmått på individers arbetsmarknadsställning, både i sina grupperingar och sina definitioner.

De data som använts för att ta fram indikatorerna kommer från Regiondatabasen och specifikt Sysselsättningsdatabasen. Denna beställs årligen från SCB och levereras genom SuperCROSS, ett verktyg för att ta ut mikrodata inuti den virtuella miljön MONA. När Sysselsättningsdatabasen genomgår sin årliga uppdatering så sker det med data som gällde vid årsslut två kalenderår tidigare. Den uppdateringen är en utdragen process som påbörjas under våren och avslutas under sensommaren eller början av hösten. Det innebär att den data som funnits tillgänglig under detta projekts refererar till Gävles arbetsmarknadssituation vid slutet av 2022.

Bilaga 2 – Kompletterande exempel

I denna bilaga finns ytterligare exempel på genomfört arbete i under 2024, med koppling till det sociala hållbarhetsprogrammet. Även dessa exempel är formulerade av enheten för social hållbarhet i Gävle kommun. Se mer om detta i kapitel 1.

Gävle kommun stärker delaktighet genom ökat fokus på tillgänglighet

Under 2024 har Gävle kommun arbetat med tillgänglighet på flera sätt, med målet att stärka delaktigheten för alla medborgare och integrera tillgänglighetsperspektiv i verksamheterna. En viktig framgångsfaktor har varit att se över hur arbetet med tillgänglighet följs upp och återspeglaras inom kommunkoncernen. Genom att arbeta aktivt med tillgänglighet i utformandet av uppdrag och insatser har arbetet även haft en kompetenshöjande effekt.

Flera aktiviteter har genomförts under året för att stärka kunskap och praktisk tillämpning kring tillgänglighet:

- Utbildning i universell utformning i samhällsplanering riktad till tjänstepersoner, politiker och funktionsrättsrådets föreningar. Fokus låg på kunskapshöjande information och dialog kring kommunens arbete med universell utformning i planprocesser och fysisk miljö, med presentationer av forskare från Lunds universitet.
- Stadsdelslyftet har arbetat med intersektionalitet som ett viktigt perspektiv, där tillgänglighet varit centralt. Vid renoveringen av idrottshallen och Andreassalen, samt vid möbleringen i Andreassalen, har miljöerna utformats för att passa människor med olika behov.
- Inom Äldrevänlig kommun har flera långsiktiga insatser genomförts, bland annat förbättring av information och kommunikation, ökad fysisk aktivitet (som ett resultat av sprintveckan våren 2024), spridning av resultat från IAFC (Erasmus), digital tillgång till kulturaktiviteter samt fortsatta insatser för digital inkludering.

Agnes Kulturhus utvecklar ett gemensamt arbetssätt för inkluderande bemötande

Under 2024 påbörjades ett långsiktigt arbete kring rättighetsbaserat arbetssätt och inkluderande bemötande vid Agnes Kulturhus, med stöd av utbildning och underlag från enheten för social hållbarhet (Tre steg för ett bättre Gävle: diplomering i inkluderande bemötande, jämlikhet och icke-diskriminering). Syftet är att bygga en gemensam grund

för ett rättighetsbaserat arbetssätt i Agnes Kulturhus, där bemötandet är inkluderande och alla behandlas lika.

Under 2024 arbetade sex medarbetargrupper fram konkreta förbättringsförslag som bland annat handlade om att samordna programverksamheten bättre, exempelvis genom gemensamma temaveckor och checklistor som säkerställer att diskrimineringsgrunder beaktas. För att locka en bredare publik föreslogs också att arbeta med en mångkulturkalender och att stärka samverkan med lokala föreningar. Andra idéer handlade om att ta fram introduktionsfilmer ur ett besökarperspektiv, förbättra tillgängligheten till information på webbplatsen, skapa gemensamma trivselregler och utveckla tydliga säkerhetsrutiner i samarbete med säkerhetsavdelningen.

Arbetet resulterade i tre gemensamma policys som gäller för samtliga medarbetare: bemötande och tillgänglighet, internkommunikation samt trivselregler. En gemensam programgrupp har också inrättats för att samordna kulturevenemang.

I maj 2025 följdes policyn för trivselregler och internkommunikation upp. Resultatet visade att flera medarbetare upplevde att reglerna inte följts fullt ut, vilket lett till nya förbättringsförslag och planerade åtgärder. Policyn för bemötande och tillgänglighet saknar i dag tydlig mätbarhet, och kulturhuset undersöker nu hur effekterna bäst kan följas upp.